“Parèntesi?”

L’Hospitalet abans i després de la Guerra Civil Espanyola

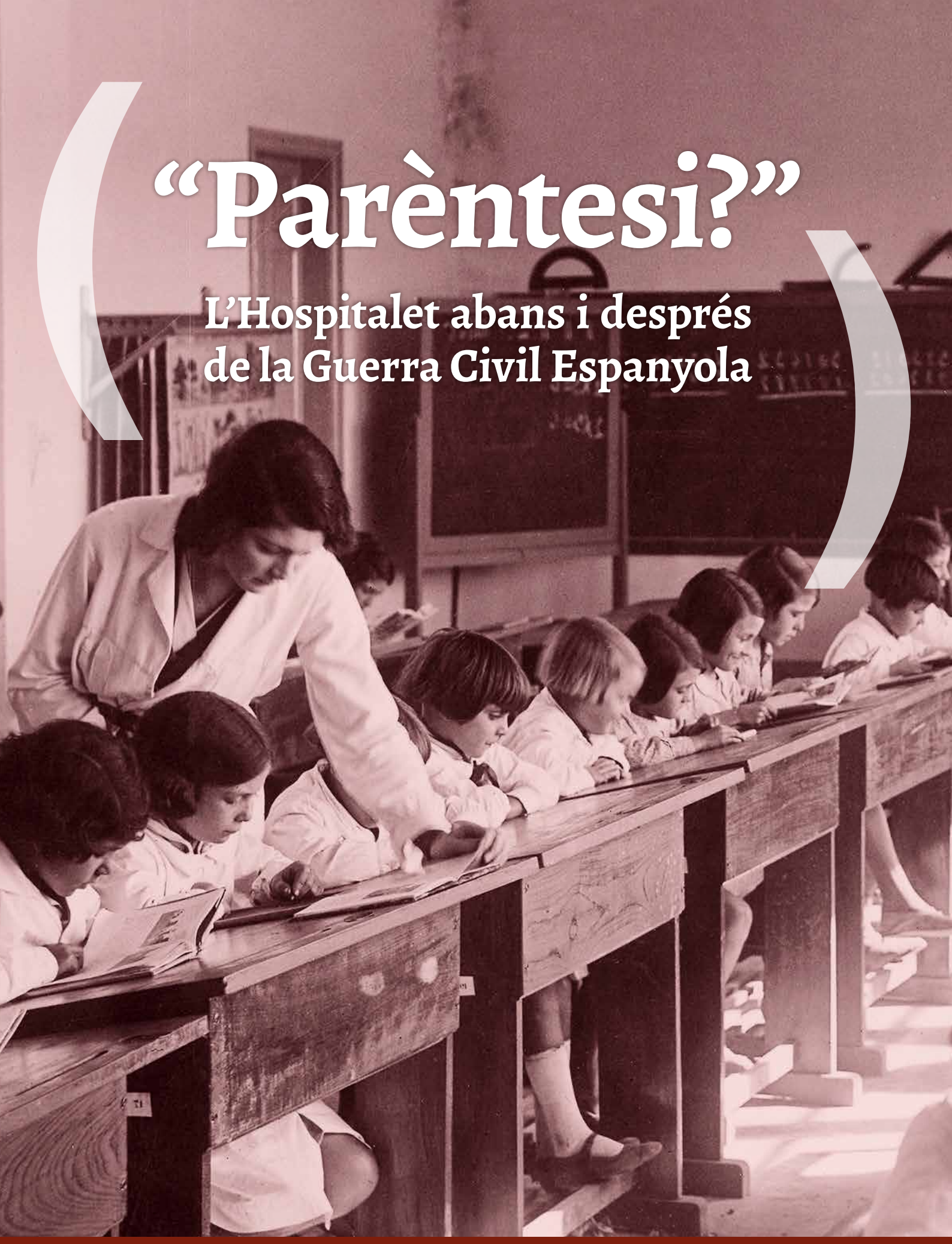

Museu de L’Hospitalet

ceh centre d’estudis de l’hospitalet

Ajuntament de L’Hospitalet

“Parèntesi?”

L’Hospitalet abans i després de la Guerra Civil Espanyola

Cintia Alonso Gago i Daniel Sáez Ramírez

EXPOSICIÓ
Del 18 de juliol al 3 de novembre de 2019
Museu de l’Hospitalet – Casa Espanya
Ajuntament de l’Hospitalet

Ajuntament de l'Hospitalet. Àrea d'Innovació i Cultura. Servei de Cultura. Secció de Patrimoni Cultural. Museu de l'Hospitalet

Autors dels textos i disseny conceptual
Cintia Alonso i Daniel Sáez amb el suport del Centre d'Estudis i del Museu de l'Hospitalet

Coordinació de l'edició
Agustín Castellano Bueno (Museu de l'Hospitalet)
Addenda

Producció i organització
Museu de l'Hospitalet

Disseny museogràfic
Òscar Bestué

Disseny, maquetació i correcció
Addenda

ISBN: 978-84-09-20551-6

Foto de la portada
Escoles Carbonell (1930-35) AMHL 101 AF 0001005.

CONTINGUTS

PRESENTACIÓ 12

INTRODUCCIÓ 14

ÀMBIT 1. EN GUERRA 15
Els primers dies 15
Hospitalencs al front 17
Vida a la rereguarda 20
Col·lectivitzacions 20
Conflicte 22
Ciutat d'acollida 26
Els darrers dies 28

ÀMBIT 2. EN CRISI 32
Guanyar-se les garrofes 32
Ni dos duros 36
Sense quatre parets 40
Malalties i remeis 44

ÀMBIT 3. AL CENTRE DE LA POLÍTICA 48
A qui votar 48
Violència 50
Als carrers 52
Simbologia 52
Nomenclàtor 54
Modelant el futur 56

ÀMBIT 4. FUGINT DE LA RUTINA 58
Cultura oficial 58
Locals d'oci i cultura 62
Associacions i llocs de reunió 62
Cinema 64
Esports 70

ÀMBIT FINAL. PREGUNTA REFLEXIVA 73

«PARLEN» ELS PERSONATGES FICTICIS
Cronologia i fils de converses 74

(

L'Hospitalet és una ciutat amb una llarga trajectòria en la lluita antifranquista, amb mobilitzacions veïnals, polítiques i sindicals durant la Guerra Civil, i també, posteriorment, durant la dictadura.

L'Ajuntament ha impulsat nombroses accions per recuperar la memòria antifranquista. Al juny de 1997, el Ple municipal va aprovar per unanimitat un reconeixent públic a les persones que van lluitar per l'establiment de la democràcia, amb el compromís que l'Hospitalet comptés amb un monument commemoratiu. Arran d'aquesta decisió, es va bastir l'escultura *El pont de la llibertat*, obra d'Eduard Arranz-Bravo, a la cruïlla de la rambla de la Marina amb l'avinguda del Carrilet. La data d'inauguració d'aquest monument, el 28 d'octubre, ha estat l'escollida per celebrar, cada any, el Dia de la Memòria Democràtica de l'Hospitalet.

HI ha moltes iniciatives de l'Ajuntament que aprofundeixen en la memòria democràtica de la ciutat des de diferents àmbits. N'és un exemple aquesta publicació electrònica, el catàleg de l'exposició "Parèntesi?", que mostra les investigacions realitzades en els darrers anys, fruit de la col·laboració establerta entre el Centre d'Estudis de l'Hospitalet i el Museu de l'Hospitalet, i que reflexiona sobre el que va passar a la ciutat abans, durant i immediatament després de la Guerra Civil.

Va haver-hi trencament? Les coses van continuar igual? Què va canviar i què va evolucionar? Totes aquestes qüestions es plantegen en la mostra del Museu, i el seu catàleg recull les recerques fetes entorn dels esdeveniments.

Amb aquest text, podreu repassar el plantejament museogràfic original, en el qual, com en un mirall, es presenten contraposades les imatges de la vida quotidiana dels veïns i veïnes de l'Hospitalet abans i després de la Guerra Civil. El recorregut pels diferents àmbits ens convida a reflexionar sobre la defensa dels drets i de les llibertats, sobre com la població civil s'enfronta als conflictes i sobre la defensa de la cultura de la pau, tant a la nostra ciutat com en tota la societat.

Núria Marín i Martínez
Alcaldessa de l'Hospitalet

(

Les activitats de recerca i difusió relacionades amb la memòria democràtica formen part de la programació habitual de les activitats del Museu de l'Hospitalet. Aquesta vegada, la commemoració l'any 2019 del vuitantè aniversari de la fi de la Guerra Civil es presentà com una oportunitat de divulgar aquest episodi dolorós i tràgic de la nostra història, així com les seves manifestacions i singularitats al si de la nostra ciutat i dels nostres barris.

I ara, una vegada finalitzada la mostra, us volem presentar aquesta publicació electrònica que recull el contingut de l'exposició. Amb ella, el Museu de l'Hospitalet reprèn una línia de treball orientada a la divulgació del coneixement que s'incorporarà al corpus científic de la historiografia local i, alhora, engrossirà el repositori documental al web del Museu.

En aquest sentit, l'actual catàleg de l'exposició, *"Parèntesi?" L'Hospitalet abans i després de la Guerra Civil Espanyola*, esdevé un instrument de divulgació i, al mateix temps, un recurs educatiu per als centres de secundària, de la ciutat i més enllà, però també té la voluntat d'arribar a un públic més ampli, més enllà dels canals habituals, amb la complicitat de les xarxes socials.

L'exposició "Parèntesi?" va formar part del projecte col·lectiu «Memòria en Xarxa, exposició compartida» de la Diputació de Barcelona i de la mostra anomenada «1939 l'abans i el després», que vol posar de relleu l'aportació dels museus com a agents dipositaris del llegat que narra els fets succeïts entorn de 1939.

L'aportació del Centre d'Estudis de l'Hospitalet ha estat innovadora quant al plantejament, el discurs i la proposta museogràfica. El Daniel i la Cintia, comissaris de l'exposició, han fet un treball mereixedor de reconeixement que, gràcies al suport tècnic de tot l'equip del Museu, ha pogut materialitzar-se i arribar a bon port.

Aprofitem aquesta feina per aprofundir en el coneixement del passat, de la història, per recuperar i reivindicar la memòria col·lectiva i projectar-nos cap al futur, cap a una societat més justa i solidària.

David Quirós Brito
Tinent d'Alcalde d'Innovació i Cultura

(

Si repassèssim les temàtiques centrals del Centre d'Estudis, veuríem que la memòria col·lectiva és l'element bàsic de la nostra activitat. Així, ens han ocupat, sobretot, la immigració amb totes les seves implicacions, el franquisme i el patrimoni col·lectiu. Per això, des del CELH vam rebre amb entusiasme la proposta d'en Daniel i la Cintia, que ens convidaven a reflexionar sobre els efectes de la guerra civil i les seves conseqüències.

Ens proposem recuperar la memòria d'aquells anys, com a memòria de futur, mirar endarrere, remoure la memòria a fi que sigui reconeguda, recordada i repensada per les generacions més joves.

L'abans i el després de la guerra civil, tal i com ens mostra l'exposició, va ser molt més que un parèntesi, va ser un trencament del qual avui encara patim conseqüències.

De la llibertat a la repressió, de l'esperança a la por, de les il·lusions a la mort, de la vida col·lectiva al silenci, de la democràcia a la dictadura. Fou l'experiència traumàtica d'una generació que, després de viure el temps de la Segona República, va patir la fam, el racionament i les depuracions dels anomenats «rojos». A la ciutat, la fi de la guerra donà lloc al nou ordre, el totalitarisme, amb la Falange, el sindicat Únic o CNS, el nacionalcatolicisme, la prohibició del català...

La història de l'Hospitalet no es pot entendre sense el que va significar per a la ciutat aquella barbaritat. Després de la guerra, s'haurà de lluitar per la supervivència i haurem d'esperar quaranta anys per començar a recuperar part d'aquell patrimoni col·lectiu. La memòria històrica és la nostra garantia de futur.

Des del CELH ens hem limitat a acompanyar la feina, la il·lusió i el treball de Daniel Sáez i Cintia Alonso, que han buscat, estructurat i concretat, amb imaginació, els objectius de l'exposició. Com sempre, Óscar Bestué ha proposat un disseny clar i simple que facilita l'aproximació a l'exposició, que no hagués estat possible sense les aportacions i la col·laboració del Museu de la Ciutat.

Centre d'Estudis de l'Hospitalet

PRESENTACIÓ

Emmarcada dins de l'exposició compartida «1939: l'abans i el després» de la Diputació de Barcelona, «"Parèntesi?": L'Hospitalet abans i després de la Guerra Civil Espanyola» planteja al visitant com era la ciutat durant la Segona República (des del 14 d'abril de 1931), la Guerra Civil (del 1936 al 1939) i el primer franquisme (fins al 1949). I ho fa comparant aspectes de la vida quotidiana de l'època amb la voluntat de donar veu als veritables protagonistes de la història: els habitants de la ciutat.

El títol de la mostra no és casual. El mot *parèntesi*, segons el *Diccionari de l'Institut d'Estudis Catalans*, vol dir 'suspensió o interrupció'. Amb la introducció del signe d'interrogació es convida el visitant a qüestionar-se si la Guerra Civil Espanyola només va ser un parèntesi en la història de la ciutat, o si va tenir un veritable impacte en la societat.

Així doncs, la Guerra Civil (corresponent a l'àmbit 1, *En guerra*) actua com a punt d'inflexió a partir del qual es compara l'abans i el després de tres aspectes principals en la vida quotidiana de la població hospitalenca del moment: les condicions socials i econòmiques (àmbit 2, *En crisi*), els aspectes polítics (àmbit 3, *Al centre de la política*), i l'oci i la cultura (àmbit 4, *Fugint de la rutina*). Finalment, es planteja un àmbit de reflexió on es convida els visitants a compartir la seva visió personal.

A banda del recorregut tradicional, l'exposició integra quatre personatges ficticis, de diferents estrats socials, oficis i edats, que podrien haver viscut els canvis i continuïtats de l'època. La intenció és apropar els continguts partint d'una visió personal que va més enllà de l'objectivitat històrica. Concretament, els personatges són:

- Eugeni Miralles, un pare de família catòlica amb dos fills, director d'una fàbrica ceramista de la ciutat, veí del barri del Centre i d'ideologia de dretes.
- Carmeta Fontanet, una nena pagesa nascuda el 1929, que viu en una masia dels camps de la Marina de l'Hospitalet (on avui hi ha el barri de Bellvitge) amb els pares i les germanes.
- Ramon Vilardell, que viu a Santa Eulàlia. Té una botiga de queviures que porta amb els pares i el germà petit. És afiliat a Esquerra Republicana de Catalunya i assidu al bar de la cooperativa El Respeto Mutuo.

- Maria Alarcón, que és de València però viu a la plaça Espanyola de la Torrassa amb el marit i el fill (després de la Guerra, naixerà la seva filla). És treballadora del tèxtil i membre del grup Mujeres Libres de la CNT.

Aquests personatges, però, superen la presència física a l'exposició materialitzant-se en quatre perfils de Twitter. D'aquesta manera, a través de la construcció d'un argument narratiu sota l'etiqueta #ParèntesiLH, aprofundeixen en els continguts de l'exposició, cosa que permet també la participació d'altres usuaris.

En definitiva, es tracta d'una exposició que aborda, des d'una perspectiva temàtica, aquells anys tan convulsos de la nostra història, des d'on es convida tothom a fer un exercici de memòria democràtica.

INTRODUCCIÓ

El 18 de juliol de 1936 començà una cruenta guerra que enfrontaria la població espanyola, una guerra que afectà tots els àmbits de la vida diària de la gent, una guerra que va ser punt d'inflexió en la nostra història.

Com va viure la població de l'Hospitalet aquest trencament? Quins van ser els canvis i efectes a la nostra ciutat? Us convidem a conèixer l'abans i el després de la Guerra Civil Espanyola a través dels seus protagonistes.

ÀMBIT 1. EN GUERRA

ELS PRIMERS DIES

El 19 de juliol de 1936 havia de ser un dia qualsevol per a l'Hospitalet: s'iniciaven les colònies d'estiu per a la canalla a Castelldefels, es preparaven les festes de la Torrassa que començarien la setmana següent... Però tot va quedar aturat pel cop d'estat que va protagonitzar part de l'exèrcit. Barcelona va ser un dels escenaris del conflicte armat i alguns grups de la ciutat van intervenir en els enfrontaments de la Diagonal, el Paral·lel, les Drassanes...

Barricada a l'avinguda del Paral·lel de Barcelona (19/07/1936), on van lluitar molts membres de la milícia de l'Hospitalet.

Autor: Carlos Pérez de Rozas AFB A 5 5 S4 321.

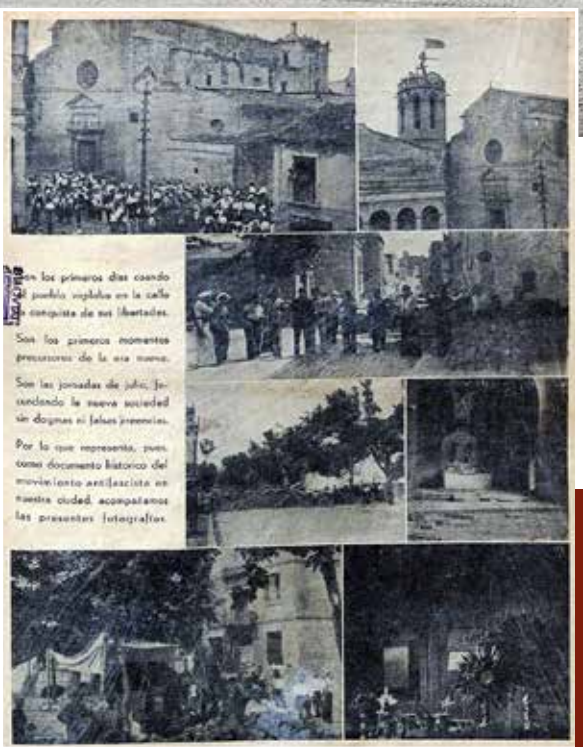

Son los primeros días cuando el pueblo vigilaba en la calle la conquista de sus libertades.

Son los primeros momentos precursores de la era nueva.

Son las jornadas de julio, fecundando la nueva sociedad sin dogmas ni falsos prejuicios.

Por lo que representa, pues, como documento histórico del movimiento antifascista en nuestra ciudad, acompañamos las presentes fotografías.

Fotografies dels esdeveniments del juliol de 1936 a la ciutat.

Exemplar del diari *Amunt* (1937). AMHL907 0019 19370426.

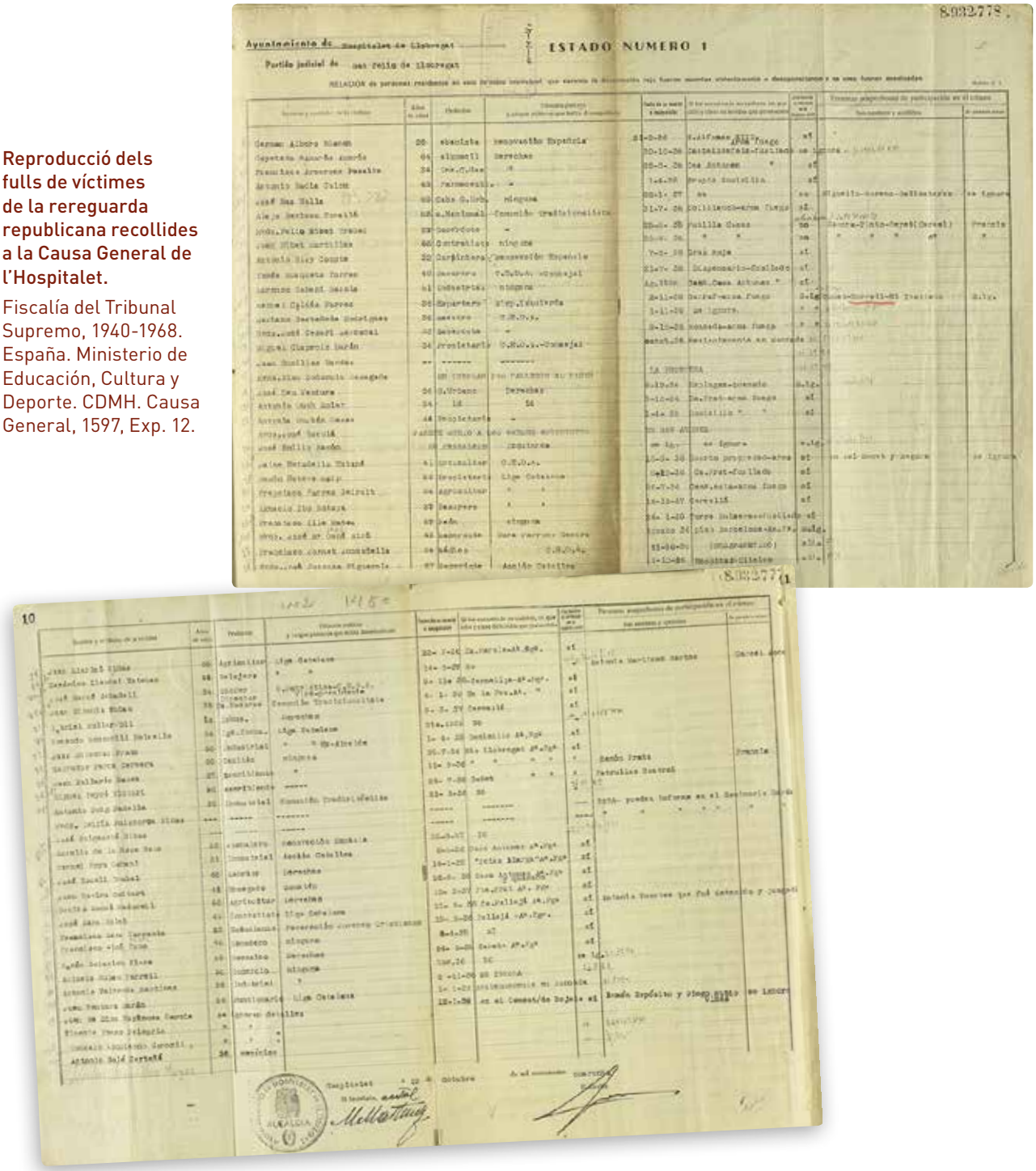

Reproducció dels fulls de víctimes de la rereguarda republicana recollides a la Causa General de l'Hospitalet.

Fiscalía del Tribunal Supremo, 1940-1968. España. Ministerio de Educación, Cultura y Deporte. CDMH. Causa General, 1597, Exp. 12.

En un moment en què el govern va perdre el control de la situació, a la rereguarda es van cometre actes de gran violència, puntuals. Desaparicions, assassinats, empresonaments i destrucció de propietats van ser motivats per un sentiment anticlerical i contra persones considerades de dretes. El document de la Causa General, redactat per la justícia franquista un cop passat el conflicte, recull 60 assassinats i desapareguts.

HOSPITALENCS AL FRONT

Amb l'esclat de la Guerra Civil, no sabem la quantitat d'hospitalencs que van marxar al front a defensar la República. Segons el registre civil, hi van morir 470 homes (a Osca, a Madrid, a l'Ebre...), però de ben segur que en van ser més. Els militants anarquistes i dels diversos partits polítics van crear les seves pròpies unitats militars, conegudes com a «columnes». Més endavant es van haver d'incorporar a les lleves de l'exèrcit regular, inclosa la Lleva del Biberó.

Granades de mà del tipus pinya cilíndrica i Lafitte.

Barret de milicià anarquista de la Columna Durruti.

Subfusell Erma Maschinepistole (EMP) conegut com a Erma-Vollmer, utilitzat indistintament per l'exèrcit republicà i el franquista.

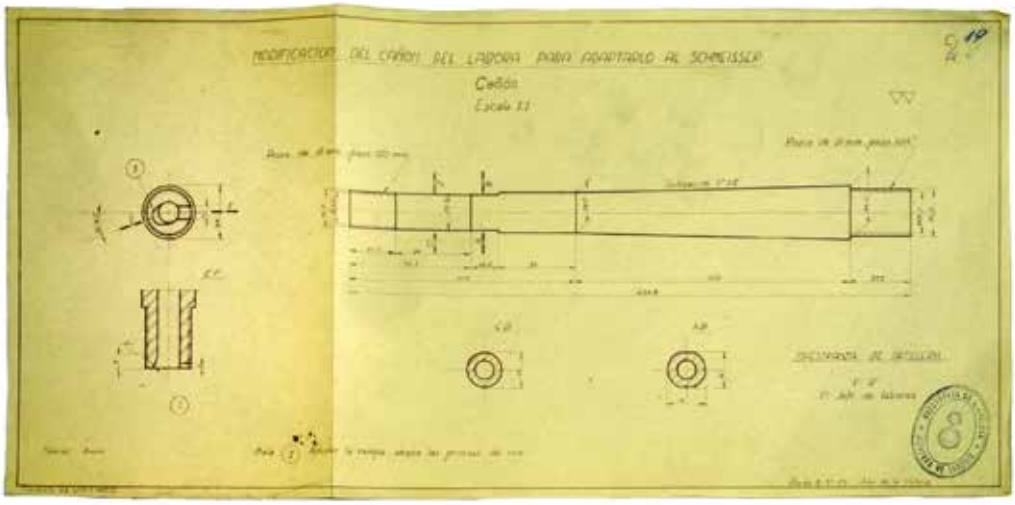

Plànol de modificació del canó del subfusell republicà Labora, fet per les indústries de guerra de Catalunya, per adaptar-lo al subfusell Schmeisser MP40, d'origen alemany i que van utilitzar les tropes franquistes (08/05/1939).

Objectes i material de la Guerra Civil cedits molt amablement per J. Ll, X. M. i Y. De C.

RAMON
TORRADO

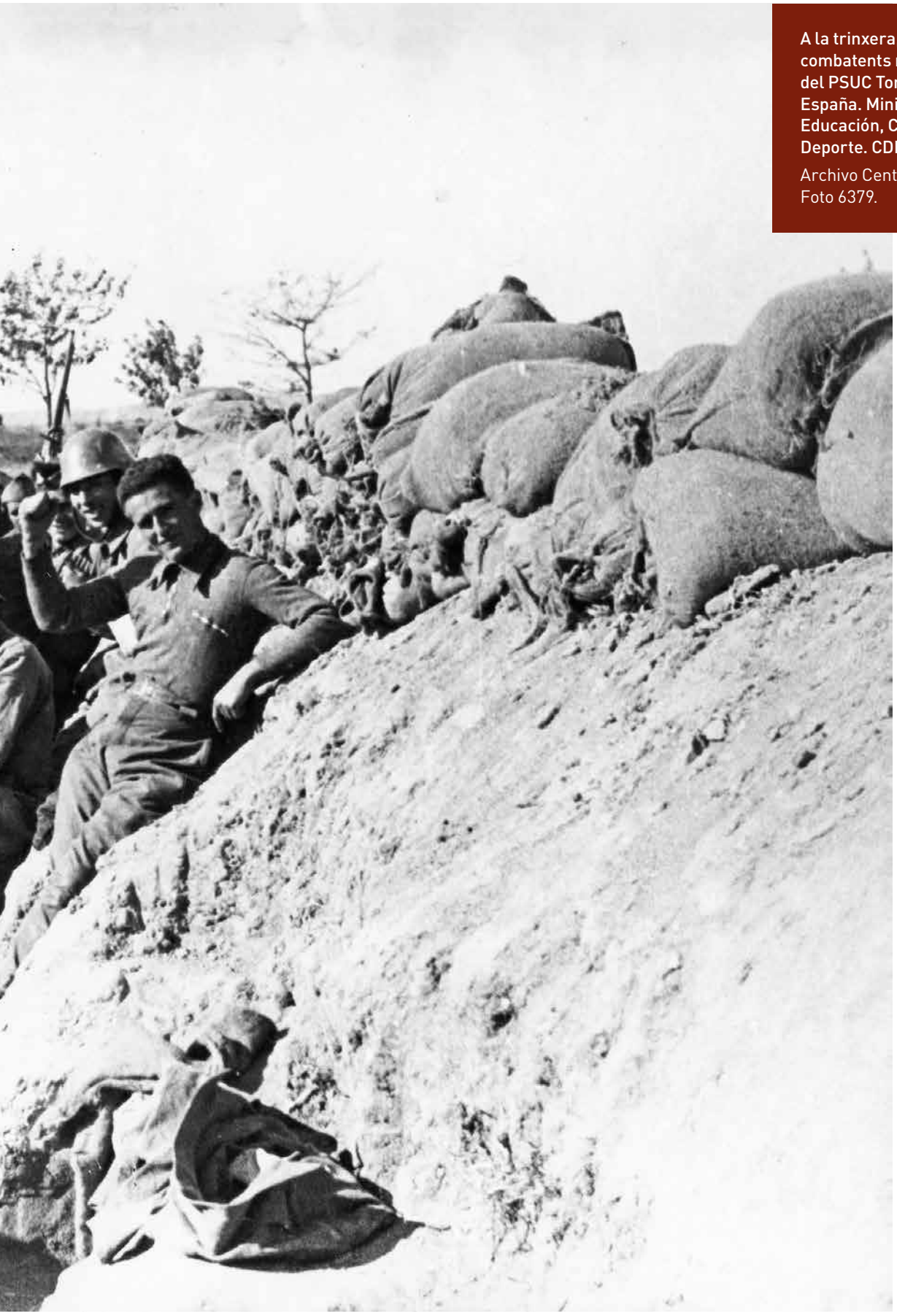

A la trinxera, combatents militants del PSUC Torrassa. España. Ministerio de Educación, Cultura y Deporte. CDMH.

Archivo Centelles, Foto 6379.

VIDA A LA REREGUARDA

COL·LECTIVITZACIONS

Mentre es combatia al front, a la rereguarda es feia la revolució. La CNT, d'acord amb el seu ideal igualitari, va impulsar la col·lectivització dels camps de la Marina, fet que els propietaris van acceptar a contracor. Tot i així, casos com el de l'Agrícola Col·lectiva van ser un èxit en la producció agrícola. Pel que fa a les indústries, la majoria també van ser col·lectivitzades, i controlades per un comitè obrer.

MÓN AGRÍCOLA

La dirigent anarquista Emma Goldman va visitar l'Agrícola Col·lectiva, com a exemple exitós d'experiència revolucionària.

Fotografia d'Agrícola Col·lectiva (1936-1939). AMHL 101 AF 0000475.

MÓN INDUSTRIAL

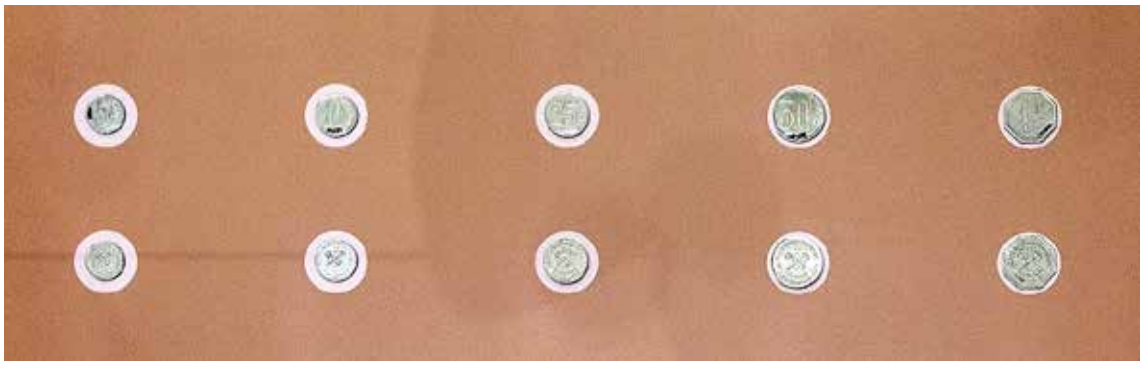

Monedes d'Altos Hornos de Cataluña, posades en circulació durant la Guerra Civil.
MdLH H-2240, H-2134, H-2132, H-2133, H-2131.

Una de les més destacables col·lectivitzacions a l'Hospitalet va ser l'escola bressol de la fàbrica Tecla Sala. Servei d'escola bressol a la Tecla Sala.

AZ. R-8264. Autor: Adolfo Zerkowitz.

CONFLICTE

CAUEN BOMBES

A l'abril de 1937 cauen les primeres bombes a la ciutat. Quatre mesos després es va formar la Junta de Defensa Passiva per protegir la població construint refugis antiaeris. En total hi van haver tretze bombardejos amb desenes de morts. L'objectiu era atacar punts estratègics, com les indústries de guerra, les centrals elèctriques i el focus anarquista de la Torrassa.

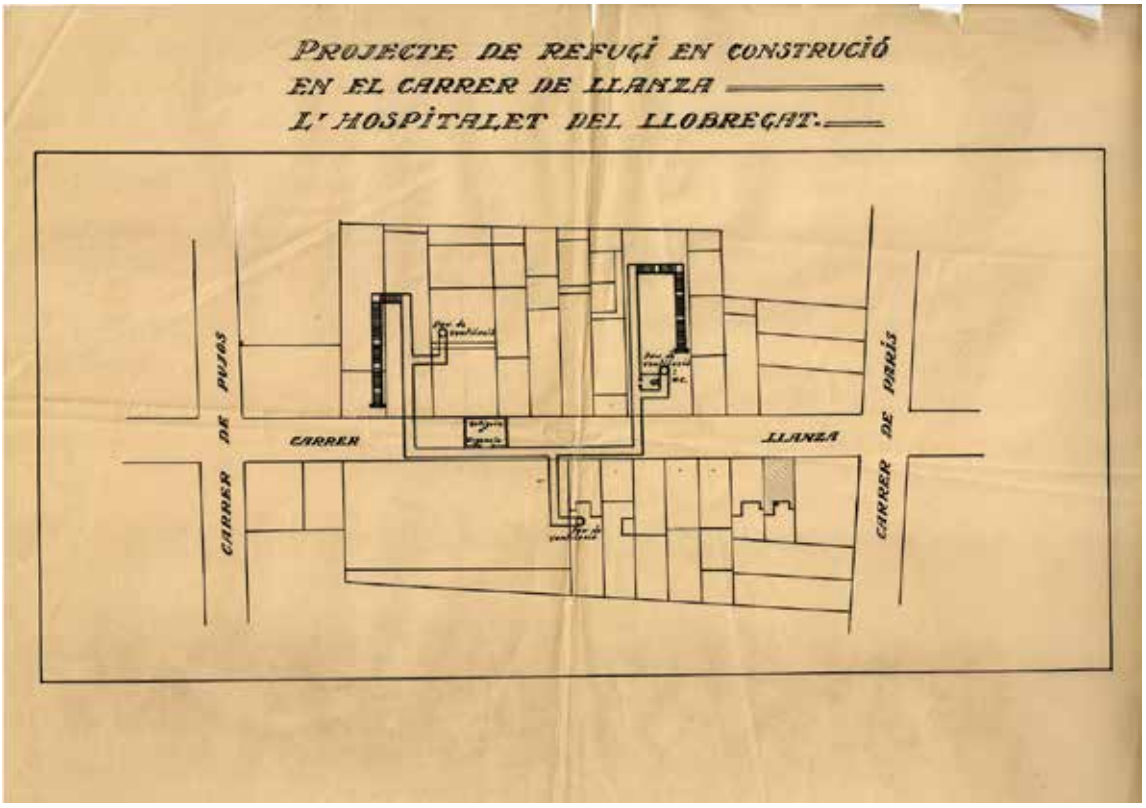

Plànol *Projecte de refugi en construcció del carrer Llançà* (1937).
AMHL 101-E-E100-*E130-0002/ sd.

En el moment de construir els refugis, no sempre es podia imitar l'ideal proposat per les autoritats.

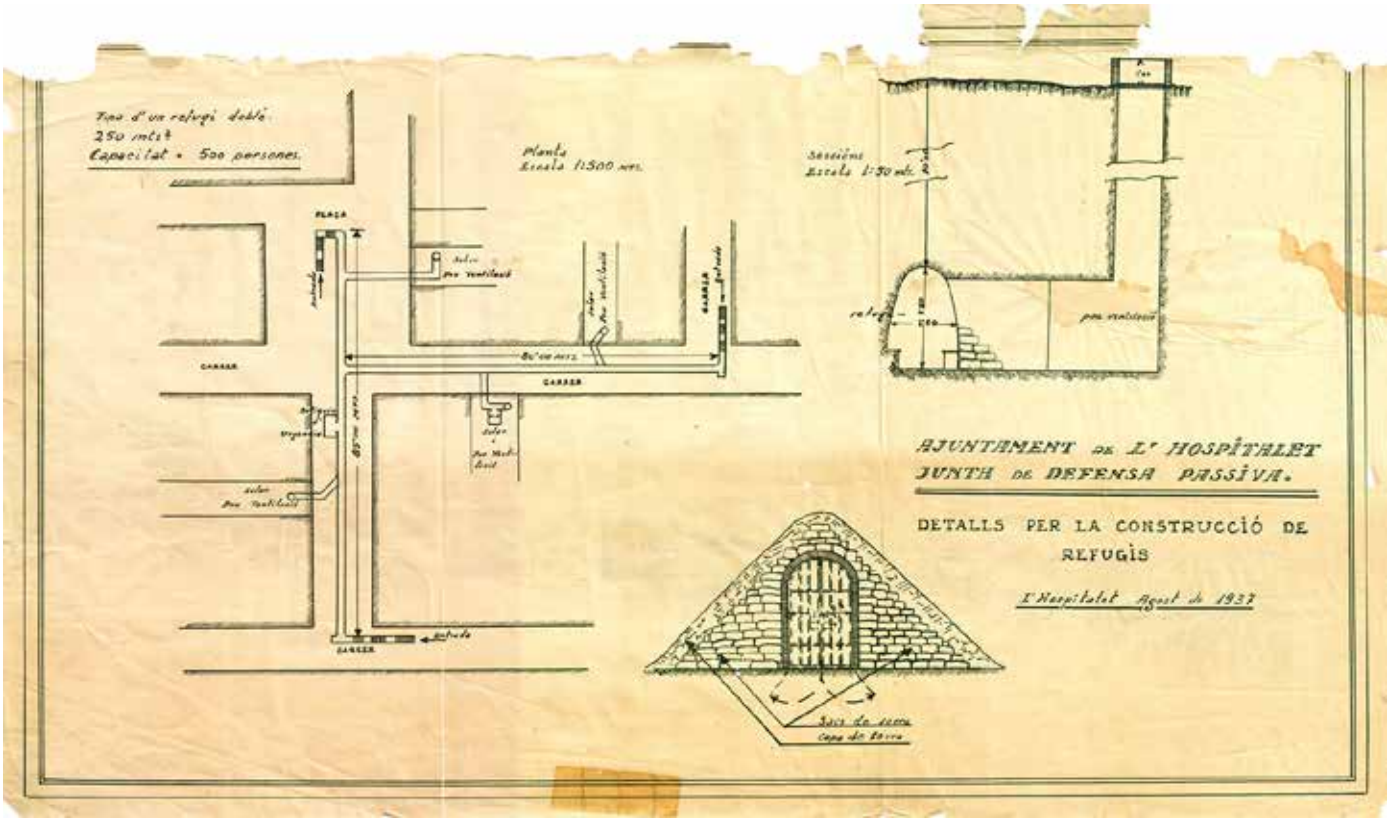

Plànol *Detalls per a la construcció de refugis* (1937).
AMHL 101 E130 00002 1937 02.

Segell de la Junta de Defensa Passiva de l'Hospitalet de Llobregat, amb el gratacel de Puig i Gairalt.
AMHL 902 093 Segell.

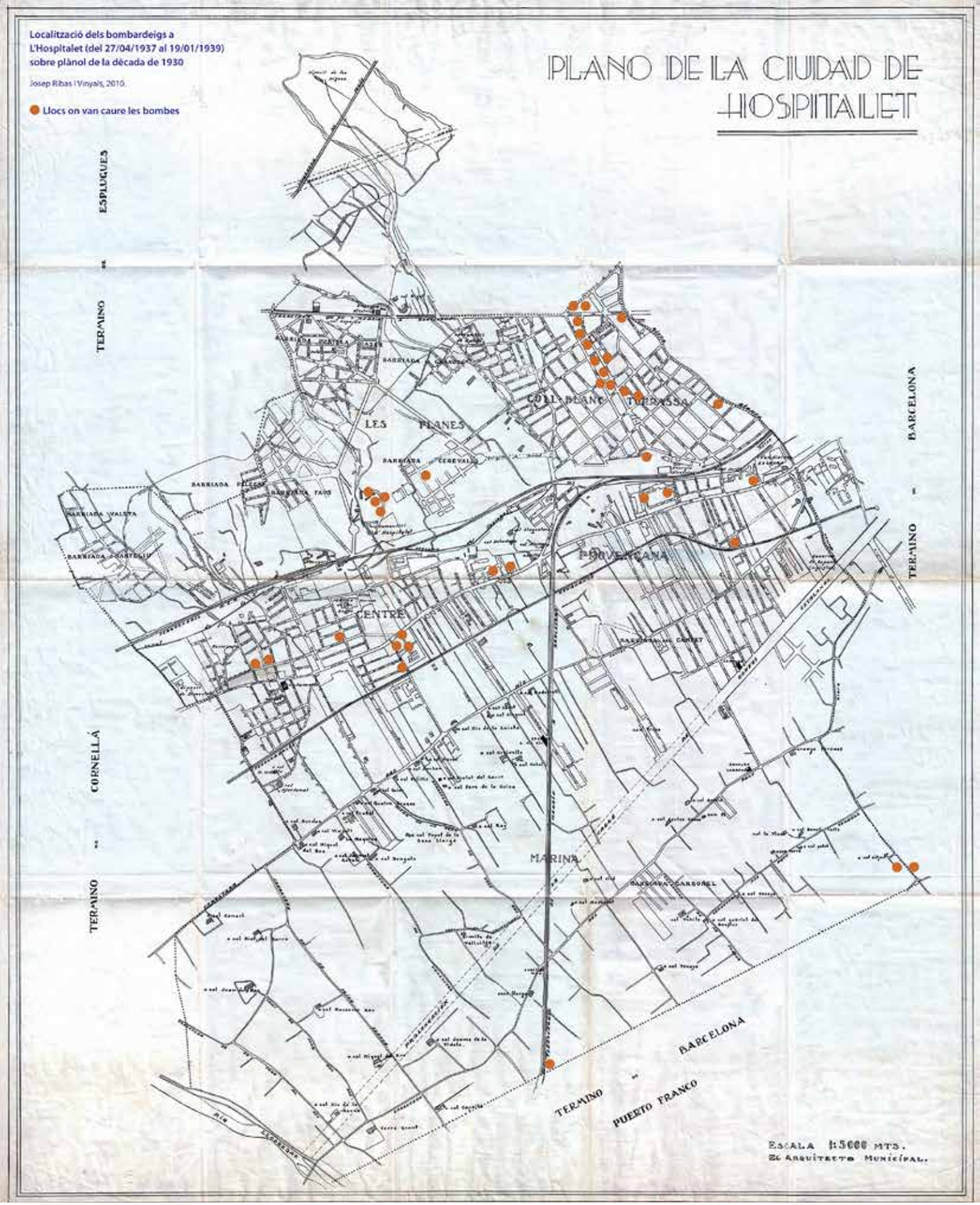

Localització dels bombardeigs a l'Hospitalet (del 27/04/1937 al 19/01/1939) sobre el plànol de la dècada de 1937. Josep Ribas i Vinyals, 2010.

CIUTAT D'ACOLLIDA

Una allau de gent fugia del conflicte bèl·lic i la repressió feixista. Amb el govern de la República a Barcelona, la nostra ciutat es va convertir en un pol d'atracció per a aquestes persones. Segons la documentació existent, se n'hi van acollir 521, però van ser incomptables les que també hi van passar en direcció a l'exili.

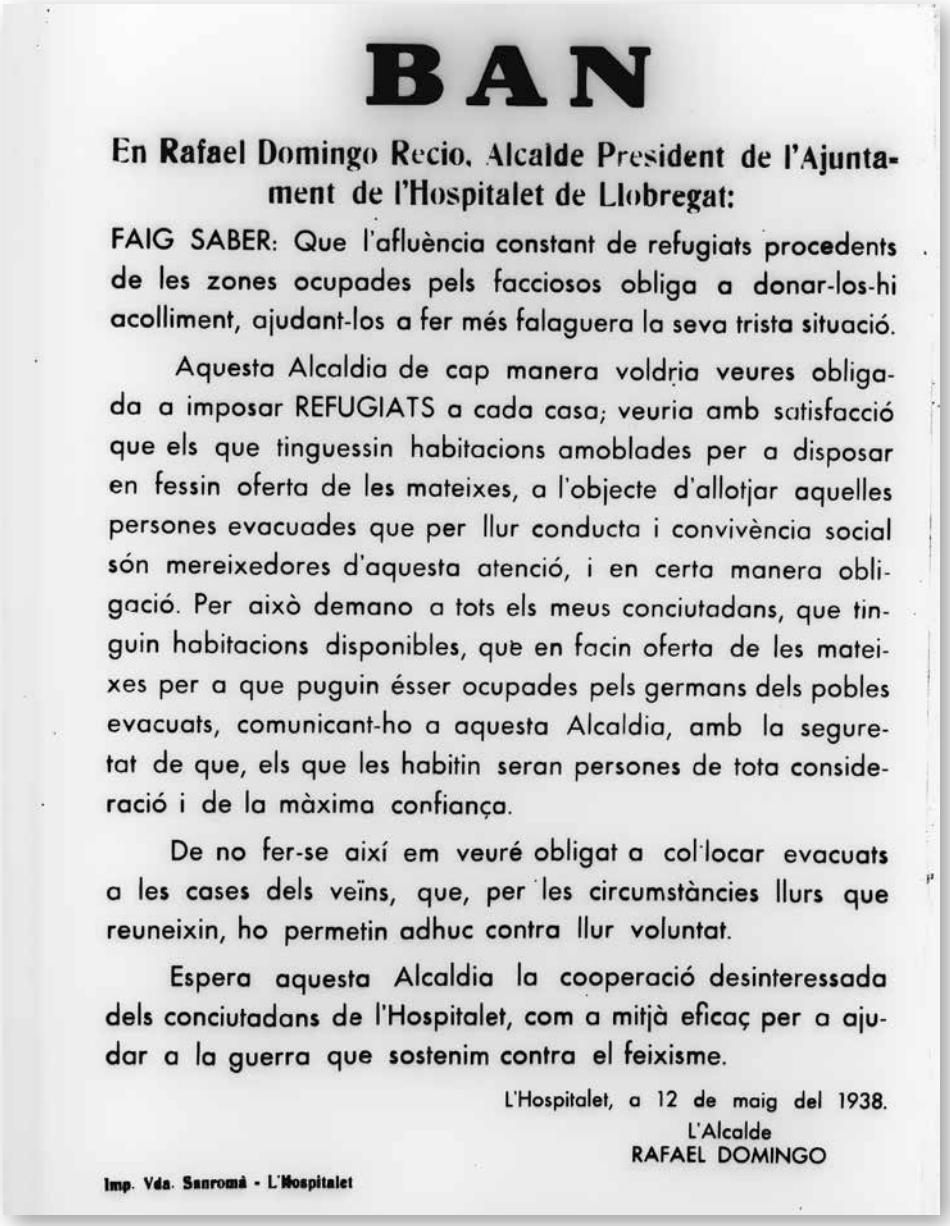

BAN

En Rafael Domingo Recio, Alcalde President de l'Ajuntament de l'Hospitalet de Llobregat:

FAIG SABER: Que l'afluència constant de refugiats procedents de les zones ocupades pels facciosos obliga a donar-los-hi acolliment, ajudant-los a fer més falaguera la seva trista situació.

Aquesta Alcaldia de cap manera voldria veures obligada a imposar REFUGIATS a cada casa; veuria amb satisfacció que els que tinguessin habitacions amoblades per a disposar en fessin oferta de les mateixes, a l'objecte d'allotjar aquelles persones evacuades que per llur conducta i convivència social són mereixedores d'aquesta atenció, i en certa manera obligació. Per això demano a tots els meus conciutadans, que tinguin habitacions disponibles, que en facin oferta de les mateixes per a que puguin ésser ocupades pels germans dels pobles evacuats, comunicant-ho a aquesta Alcaldia, amb la seguretat de que, els que les habitin seran persones de tota consideració i de la màxima confiança.

De no fer-se així em veuré obligat a col·locar evacuats a les cases dels veïns, que, per les circumstàncies llurs que reuneixin, ho permetin adhuc contra llur voluntat.

Espera aquesta Alcaldia la cooperació desinteressada dels conciutadans de l'Hospitalet, com a mitjà eficaç per a ajudar a la guerra que sostenim contra el feixisme.

L'Hospitalet, a 12 de maig del 1938.

L'Alcalde
RAFAEL DOMINGO

Imp. Vda. Sanromà - L'Hospitalet

Ban de 12 de maig de 1938, demanant a la població l'acolliment de les persones refugiades. AMHL 101 AF 0000331.

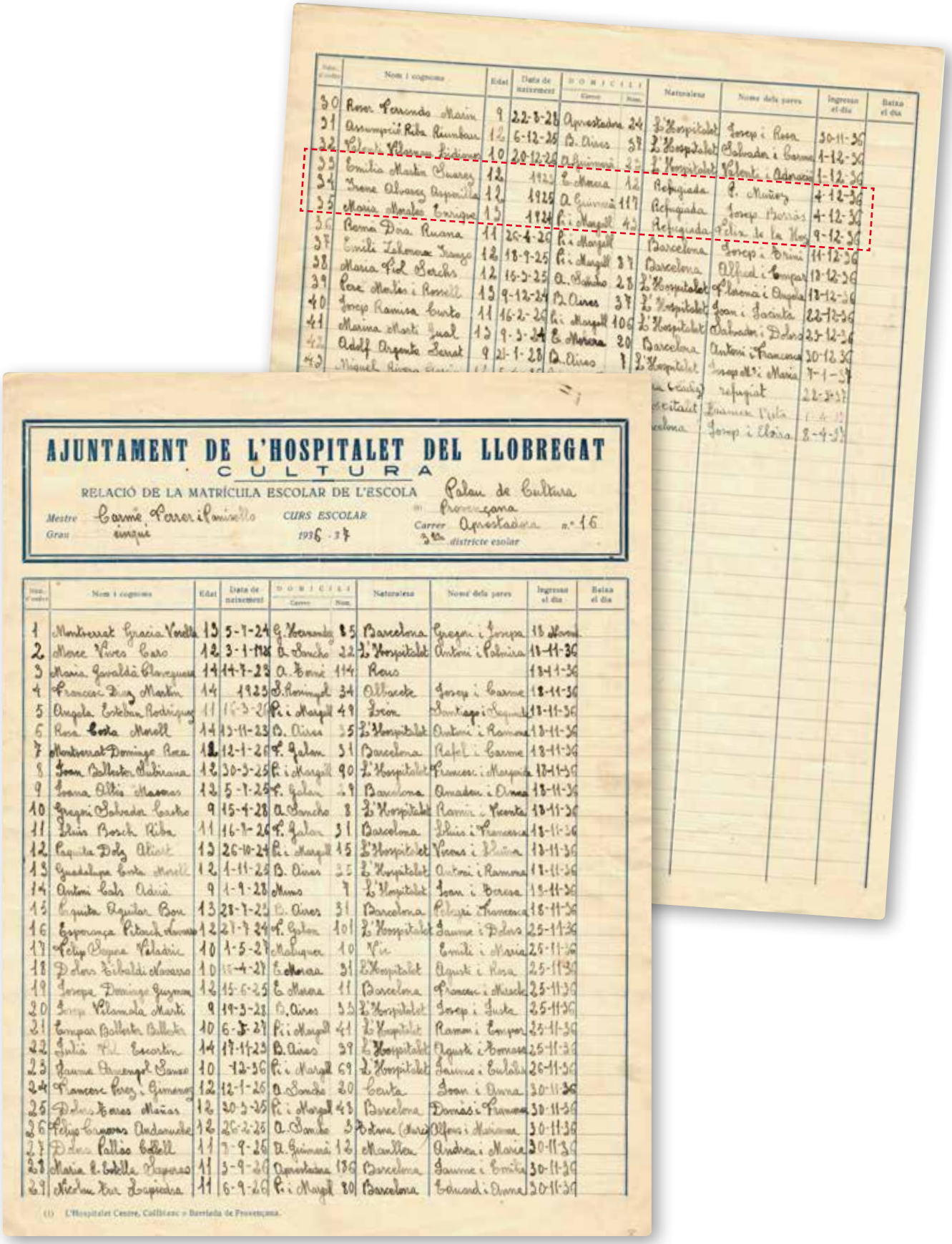

AJUNTAMENT DE L'HOSPITALET DEL LLOBREGAT

CULTURA

RELACIÓ DE LA MATRÍCULA ESCOLAR DE L'ESCOLA Palau de Cultura

Mestre Carme Ferrer i Ponsetto CURS ESCOLAR

Grau cinquè 1936-37

Carrer Apartadora n.º 16

3r districte escolar

Núm. d'ordre	Nom i cognoms	Edat	Data de naixement	DOMICILI Carrer	Núm.	Naturalesa	Noms dels pares	Ingressa el dia	Baixa el dia
1	Montserrat Gracia Vendrell	13	5-1-24	G. Fernando	85	Barcelona	Gregori i Josepa	18 Novembre	
2	Mercè Vives Caro	12	3-1-[illegible]	A. Sancho	22	L'Hospitalet	Antoni i Palmira	18-11-36	
3	Maria Gavaldà Blanqueras	14	14-7-23	A. Torné	114	Reus		18-11-36	
4	Francesc Diez Martín	14	1923	B. Rominguet	34	Albacete	Josep i Carme	18-11-36	
5	Angela Esteban Rodriguez	11	16-3-26	Pi i Margall	49	Leon	Santiago i Segunda	18-11-36	
6	Rosa Costa Morell	14	13-11-23	G. Aires	35	L'Hospitalet	Antoni i Ramona	18-11-36	
7	Montserrat Domingo Roca	12	12-1-26	F. Galan	31	Barcelona	Rafel i Carme	18-11-36	
8	Joan Balleste Adriana	12	30-3-25	Pi i Margall	90	L'Hospitalet	Francesc i Margarida	18-11-36	
9	Joana Oltra Massanas	12	5-1-25	F. Galan	29	Barcelona	Amadeu i Anna	18-11-36	
10	Gregori Salvador Cortes	9	15-4-28	A. Sancho	8	L'Hospitalet	Ramon i Vicenta	18-11-36	
11	Lluis Borch Riba	11	16-1-26	F. Galan	31	Barcelona	Lluis i Francesca	18-11-36	
12	Paquita Doly Alcaide	12	26-10-24	Pi i Margall	15	L'Hospitalet	Vicens i Paulina	18-11-36	
13	Guadalupe Cortes Morell	12	1-11-25	B. Aires	25	L'Hospitalet	Antoni i Ramona	18-11-36	
14	Antoni Cots Adria	9	1-9-28	Mumo	7	L'Hospitalet	Joan i Teresa	18-11-36	
15	Paquita Aguilar Bou	13	28-1-25	B. Aires	31	Barcelona	Pelegri i Francesca	18-11-36	
16	Esperança Pitarch Alvarez	12	21-7-24	F. Galan	101	L'Hospitalet	Jaume i Dolors	25-11-36	
17	Felip Lopez Valadrin	10	1-5-27	Mallorca	10	Xiv	Emili i Maria	25-11-36	
18	Dolors Ribaldi Navarro	10	15-4-27	G. Monera	31	L'Hospitalet	Agusti i Rosa	25-11-36	
19	Josepa Domingo Guzman	12	15-6-25	G. Monera	11	Barcelona	Francesc i Mercè	25-11-36	
20	Josep Vilamala Martí	9	19-3-28	G. Aires	35	L'Hospitalet	Josep i Justa	25-11-36	
21	Enrique Balleste Balleste	10	6-3-27	Pi i Margall	41	L'Hospitalet	Ramon i Enriqueta	25-11-36	
22	Julia Pol Escortell	14	17-11-23	B. Aires	39	L'Hospitalet	Agusti i Soledad	25-11-36	
23	Jaume Arcangel Sanso	10	12-36	Pi i Margall	69	L'Hospitalet	Jaume i Eulalia	26-11-36	
24	Francesc Perez i Gimeno	12	12-1-26	A. Sancho	20	Lleida	Joan i Anna	30-11-36	
25	Dolors Torres Macias	12	30-3-25	Pi i Margall	43	Barcelona	Damas i Francisca	30-11-36	
26	Felipe Campos Andaluche	12	26-2-25	A. Sancho	3	Palma (Mallorca)	Alfons i Mariana	30-11-36	
27	Dolors Pallisa Bellell	11	7-9-26	A. Guimerà	12	Manlleu	Andreu i Maria	30-11-36	
28	Maria L. Bellella Vaquero	11	3-9-26	Aparthotel	136	Barcelona	Jaume i Emilia	30-11-36	
29	Nicolau Xur Lopiedra	11	6-9-26	Pi i Margall	80	Barcelona	Eduardo i Anna	30-11-36	

(1) L'Hospitalet Centre, Cal·lització a Barriada de Provençana.

Llista d'alumnes de l'escola Palacio de Cultura, en què podem veure alguns alumnes refugiats.
AMHL 101 P131 Matrícula escolar Palau de Cultura 1936-1937

ELS DARRERS DIES

El 26 de gener de 1939 l'exèrcit franquista va entrar a la ciutat, i hi va trobar una població esgotada i amb fam. Els ocupants sabien que no serien ben rebuts per la majoria, que temia la repressió que se'n derivaria i els possibles saquejos. Però, amb l'exèrcit, arribava el final d'una guerra cruenta i camions d'aliments després de mesos de carestia.

Reportatge on s'explica l'entrada de les tropes franquistes per Pubilla Cases i Collblanc. Hi podem llegir: «Desde la finca de Juncadellas, los legionarios contemplaban las banderas blancas que a cientos iban colocando los vecinos de Hospitalet».

Revista *Fotos: semanario gráfico nacionalsindicalista*. Año II, nº 102, article «En Barcelona con los carros de combate» (pàg. 11). CRAI-PR-UB.

Les tropes republicanes van destruir els ponts del Llobregat per alentir l'ofensiva dels franquistes. Fotografia del pont del Llobregat (1939). AMPLL, fons Josep Colominas Fabró, referència MUN808.

«Aquell matí del dia 26 de gener el seu pare el despertà aviat. Li digué que els feixistes ja eren aquí mentre es sentien algunes detonacions de canons que eren disparats bastant lluny d'acord amb l'opinió de la gent més gran que compartia aquella mena de cova feta de bigues, taulons i matalassos. El pare recomanà calma i que ningú sortís al carrer, però ell no podia mantenir-se presoner de les circumstàncies quan fora es sentien cants i sorolls provocats per una gran munió de personal. Tan punt tingué oportunitat, tot sol, es plantà a la voravia i veié astorat com una gran quantitat de soldats caminaven per la carretera en dues files, cantant i escridassant i portant del ramal, alguns d'ells, matxos carregats amb canons i, més enllà, una bandera que no era la republicana sinó la dels feixistes, car tenia els mateixos colors com la que tantes vegades havia dibuixat derrotada jugant a la guerra amb paper i llapis de colors. [...] De quan en quan, alguns soldats, proferint insults i paraulotes grolleres colpejaven bèstiament amb la culata dels seus fusells la persiana metàl·lica de la porta de casa seva (...) perquè hi figurava pintada la bandera roja i negra amb la inscripció "CNT-AIT, SECCIÓ QUEVIURES, COL·LECTIVA Nº 9", que hi feren quan col·lectivitzaren la botiga d'ultramarins del seu pare».

Testimoni del pare de Xavier Tejedor sobre l'entrada de les tropes feixistes, el 26 de gener del 1939.
Font: Santacana, Carles (1994). *Victoriosos i derrotats: el franquisme a l'Hospitalet, 1939-1951.*

ÀMBIT 2. EN CRISI

GUANYAR-SE LES GARROFES

En aquesta època, la població vivia del camp, de les indústries i dels pocs serveis que hi havia. A més, les dones també s'encarregaven de les feines domèstiques: la llar i la cura de la família. Tot i així, amb la República les dones van accedir a llocs de treball als quals abans no tenien accés. Aquest avenç va quedar estroncat amb l'arribada de la dictadura.

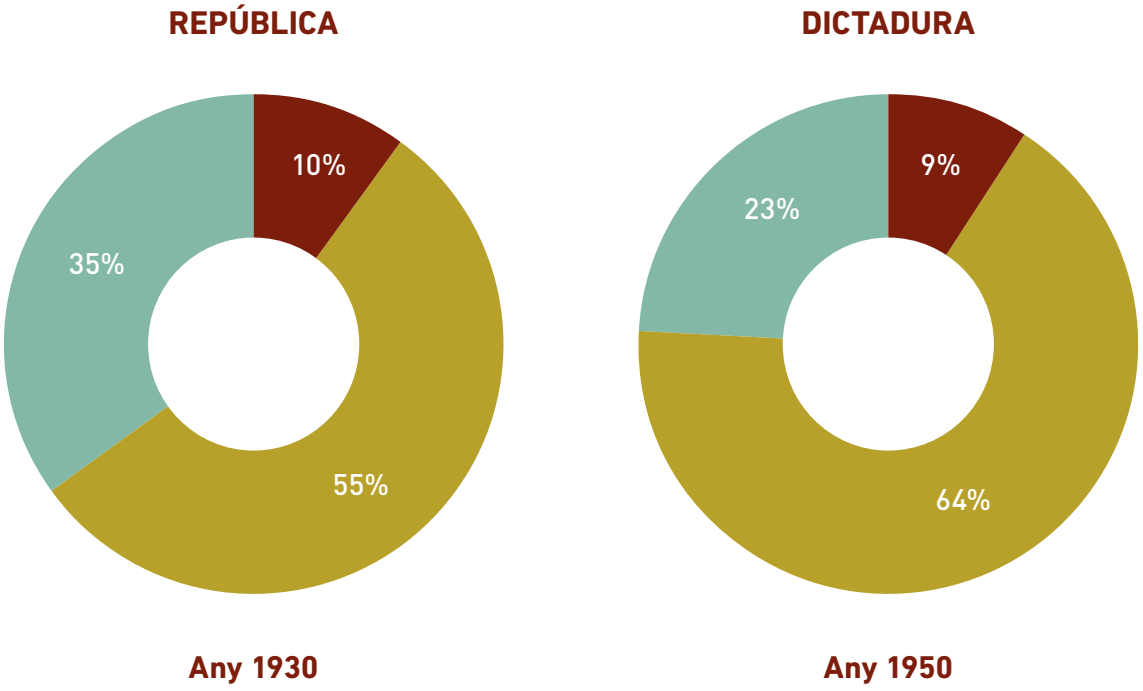

Gràfic circular de percentatges de població activa per sectors els anys 1930 i 1950.
Font: Manuel Domínguez

REPÚBLICA

Embarcament d'hortalisses de Cal Milionari (1932).
Donació de Josep Marcé Costafreda. AMHL 901 AF 0000465

DICTADURA

Bòbila La Redentora a la Florida (1940-1945). La indústria amb prou feines va mantenir els nivells de producció d'abans de la guerra.
Donació de la família Carbonell Cervelló.
AMHL 906-012 AF 0002442

Escoles Carbonell, amb la mestra (1930-35). El gran augment de la quantitat d'escoles va proporcionar moltes oportunitats de feina qualificada a les dones.
AMHL 101 AF 0001005.

REPÚBLICA

Màquina de cosir Wertheim del 1929, procedent d'una llar de la ciutat. Les dones, a més de la feina fora de casa, també treballaven en les feines domèstiques i en l'economia informal, com la confecció de roba.
MdLH H-2402.

DICTADURA

Les tasques domèstiques i les feines informals que es feien a la llar continuaven a càrrec de les dones. Planxa elèctrica THERMA, final del 1949.
MdLH H-3868.

NI DOS DUROS

La República va coincidir amb la gran crisi econòmica mundial. Això va afectar la indústria hospitalenca i molta gent es va quedar sense feina. La situació va ser molt pitjor, però, als anys quaranta, amb la política econòmica del franquisme: l'autarquia. La població va patir anys de veritable misèria i fam, viscuts amb resignació després de la derrota, que van incentivar l'enginy per poder tirar endavant.

REPÚBLICA-DICTADURA

L'any 1949, la riquesa mitjana de cada habitant era encara un 86 % de la que tenia l'any 1935.

Font: Carreras, Albert i Tafunell, Xavier. *Historia económica de la España contemporán ea*, Barcelona, Crítica, 2003.

MdLH H-3800, H-3801, H-3802.

Moneda de cinquanta cèntims de pesseta, any 1949.

MdLH, H-5408.

Moneda d'una pesseta, any 1944.

MdLH, H-6747.

Moneda de 2,5 pessetes, any 195.

MdLH H-8104.

REPÚBLICA

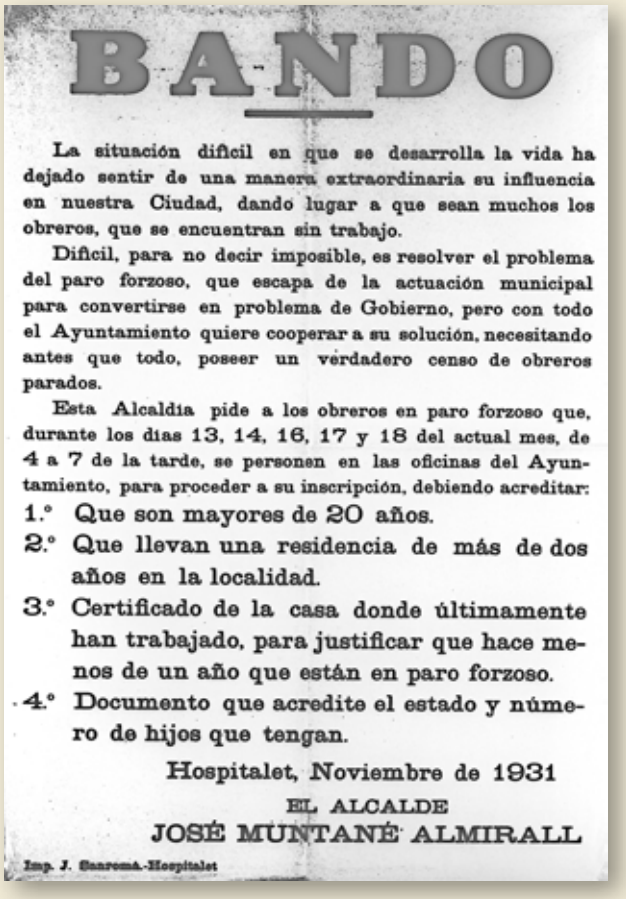

BANDO

La situación difícil en que se desarrolla la vida ha dejado sentir de una manera extraordinaria su influencia en nuestra Ciudad, dando lugar a que sean muchos los obreros, que se encuentran sin trabajo.

Difícil, para no decir imposible, es resolver el problema del paro forzoso, que escapa de la actuación municipal para convertirse en problema de Gobierno, pero con todo el Ayuntamiento quiere cooperar a su solución, necesitando antes que todo, poseer un verdadero censo de obreros parados.

Esta Alcaldía pide a los obreros en paro forzoso que, durante los días 13, 14, 16, 17 y 18 del actual mes, de 4 a 7 de la tarde, se personen en las oficinas del Ayuntamiento, para proceder a su inscripción, debiendo acreditar:

1.° Que son mayores de 20 años.
2.° Que llevan una residencia de más de dos años en la localidad.
3.° Certificado de la casa donde últimamente han trabajado, para justificar que hace menos de un año que están en paro forzoso.
4.° Documento que acredite el estado y número de hijos que tengan.

Hospitalet, Noviembre de 1931

EL ALCALDE

JOSÉ MUNTANÉ ALMIRALL

Imp. J. Sanromá.-Hospitalet

L'Ajuntament republicà va intentar actuar contra l'atur obrer ja el novembre de 1931. Ban per evitar l'atur obrer l'any 1931. AMHL 101 AF 0000315.

El sector agrícola va resistir molt millor la crisi, i això es va notar a l'Hospitalet. Pagesos venent melons al Born de Barcelona (1930-50). Donació de Ramon Turné Piguillem. AMHL 901 AF 0000466.

El racionament va ser la conseqüència de la carestia de productes de primera necessitat i de l'intent de l'Estat de controlar l'economia. La corrupció que se'n derivà va ser extraordinària.

Cartilla de racionament (1952). MdLH H-8731.

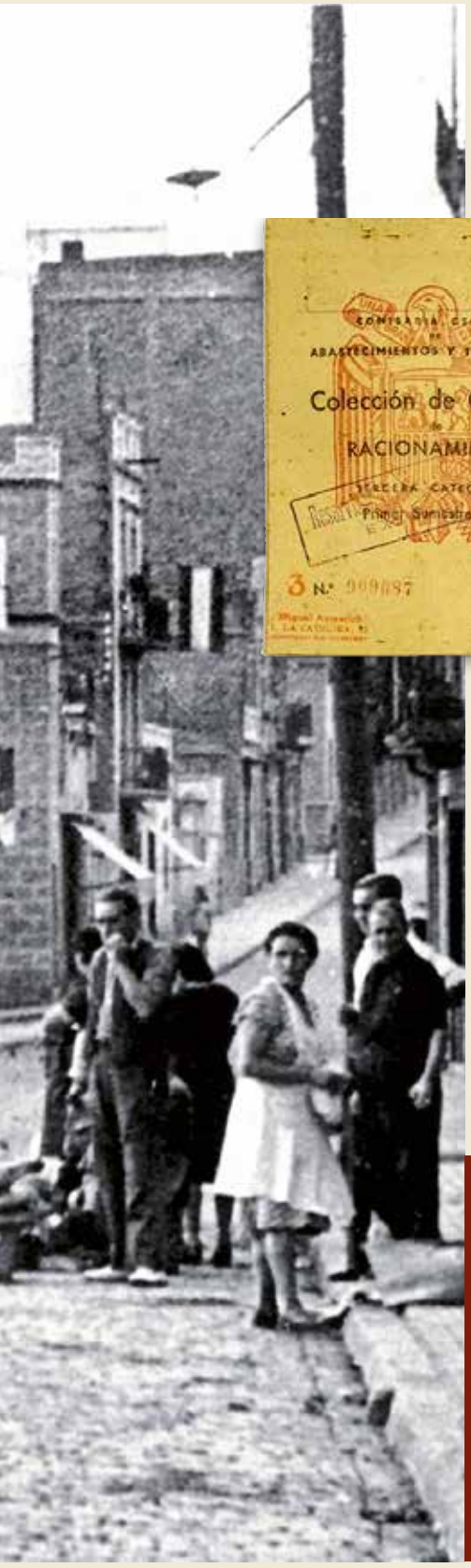

Fotografia d'estraperlo a Collblanc. Un grup de dones ven irregularment menjar al carrer. A l'Hospitalet, l'estraperlo va ser rellevant. Aquest era un mercat paral·lel a l'oficial per la producció local i per les mercaderies que eren llançades des dels trens.

Fons família Lluch-Tarragona, a *L'Hospitalet de Llobregat desaparegut* / Josep Maria Solias. El Papiol: Efadós, 2017.

SENSE QUATRE PARETS

Durant els anys de la República ja hi havia manca d'habitatge per a la classe treballadora. Aquesta crisi venia d'anys anteriors, i la població nouvinguda no tenia un lloc per viure-hi amb dignitat. Durant els anys quaranta, aquesta situació va empitjorar pel desinterès del règim i l'arribada de més persones migrants: començà el boom del barraquisme.

REPÚBLICA

La greu situació de l'habitatge obrer va generar una mobilització impulsada per la CNT l'any 1931: la vaga de lloguers. Si els propietaris no cedien a la reivindicació que s'abaixés el lloguer, els inquilins el deixarien de pagar. Les accions contra els desnonaments també eren freqüents.

EL PROBLEMA DE LOS ALQUILERES

"La razón corrupta ha llegado a corromper las leyes naturales". "La Justicia está sometida a disputa; la fuerza es reconocedora y sin disputa—. Así no pudo dársele fuerza a la Justicia, porque la fuerza contradijo a la Justicia y declaró ser ella lo justo. Y no pudiendo lograrse que lo justo fuera fuerte, se ha hecho que lo fuerte sea justo".

A un "orden jurídico" así expuesto por la clara percepción de Pascal hace siglos, así entendido por los pueblos primitivos, y por el barbarismo moderno, se han atenido, sin duda, la Cámaras de la Propiedad para dirigirse "atrevidas" a los poderes públicos contra la campaña conducente a la reducción de alquileres. Una vez más, se busca para la persistencia del abuso la cooperación de la fuerza a falta de la fuerza de la razón.

La grave crisis porque atraviesa la economía del país parecía aconsejar una decisión totalmente contraria a la tomada por los propietarios y unas conclusiones distintas de las sentadas por ellos. La prudencia y el medio ambiente así lo ordenaban dentro del propio marco restringido de su "orden social". Quienes han triplicado y aun cuadruplicado sus rentas a partir de 1914 valiéndose del disfraz judicial en ocasiones para caer sobre el arrendatario inerme; quienes claman contra toda limitación impuesta por las leyes co ordena atacar lo más urgente. ¿Quién posee mayor resistencia económica? ¿El propietario? Pues ese debe ser el primero en ceder. Después, coadyuvando intensamente y como consumidor debe contribuir al problema del abaratamiento de las subsistencias, con el tacto necesario para evitar el hundimiento del industrial en pequeña escala, y por último, ambos factores deben tender a la normalización del salario en el terreno de lo justo y como factor de mayor rendimiento en el más equitativo humanitarismo.

En pleno período constituyente, ¿invocar la legislación estúpida del Código civil y las disposiciones de los Gobiernos de la Monarquía para sedimentar intereses antijurídicos? No. Si el movimiento contra las exacciones indebidas de los propietarios nace como ha nacido de la mayoría perjudicada, debe imponerse. Es ley la voluntad de la mayoría siempre. Y la ley, escrita o no, lleva aparejada la coactividad para su cumplimiento, sin que ello deba intimidar a los representantes del Poder provisional ejecutivo, que en esa misma coactividad o fuerza, encontraron el resorte oportuno para ocupar sus sillones ministeriales.

ANGEL GILL.

Solidaridad Obrera, 26 de juliol de 1931, número 214, «El problema de los alquileres» pàgina 2.

Caseros atracadores y estafadores

De entre todas las especies de explotadores que el pueblo ha debido soportar durante los ocho años de dictadura, la especie casera ha sido la que más se ha cebado atracando y desvalijando a los indefensos ciudadanos. Pero estos señores, aun no satisfechos con el producto del atraco a los bolsillos de los inquilinos, se dedicaban, también, a estafar a la Hacienda Pública.

El que esto escribe, vive en Argenter, 4, en un "galápago", llamado piso, en el que hay un dormitorio para matrimonio, una pequeña habitación, más otra, muy reducida, que sirve de sala y de comedor y la cocina. El retrete está fuera del piso: en la escalera.

Pues bien; por este piso tan reducido, sin ninguna comodidad ni higiene, y del cual, mi antecesor inquilino, pagaba "veinticinco" pesetas mensuales en el año 1929, el casero, valiéndose de la escasez de viviendas y de la impunidad de que gozaban, me exigió, para entrar en él, la cantidad de "cincuenta" pesetas mensuales, o sean, "seis cientas" pesetas anuales, más cincuenta de depósito.

A pesar de que yo comprendía el abuso y el atraco que el casero perpetraba conmigo, ante el dilema de quedarme en la calle yo y los míos, tuve que consentir el desbalijamiento.

Si a un ciudadano indefenso, y en despoblado, le sale al encuentro un atracador que, con pistola en mano, le exige la bol-

se, ¿qué hará? Entregársela.

Pues bien, este es el caso que, durante muchos años, se ha estado dando en Barcelona, entre atracadores caseros e indefensos ciudadanos inquilinos.

Y ahora pregunto yo a todos esos señores monárquicos con gorro frigio, que tanto se alarman porque hay tantas huelgas, porque se pide una rebaja en los alquileres, y porque se apela a la acción directa, cuando la burguesía rebajó los jornales de "diez" pesetas a "seis" y hasta a "cinco", ¿lo consultó con los trabajadores antes de rebajarlos?

Cuando los caseros, como el mío, han subido el alquiler de todo un inmueble el "cien" por "cien", sin la más pequeña causa que lo justifique, ¿lo consultaron con el inquilino? ¿Estudiaron si la situación económica de éste estaba en condiciones de poder pagar un alquiler tan elevado?

Y voy a demostrar, también, que los caseros están haciendo una estafa a la Hacienda Pública.

Según datos sacados de las oficinas de Hacienda, éste, mi casero, tiene declarada una renta o producto íntegro de "trescientas" pesetas anuales del piso, que le está rentando "seiscientas", que yo pago de mi bolsillo.

No quiero hablar de leyes, porque nada entiendo de ellas; solamente diré que si la justicia resplandeciera por alguna parte, una gran mayoría de caseros—no todos—serían condenados por el delito de atraco y estafa.

Si se obrara con justicia e imparcialidad, y se tuviera en cuenta que tan respetables son los intereses de los inquilinos como puedan ser los de los caseros, este conflicto estaría muy pronto resuelto: no pagando más que la renta que los caseros tienen declarada en Hacienda.

Solidaridad Obrera, 7 d'agost de 1931, número 224, «Caseros atracadores y estafadores», pàgina 7.

REPÚBLICA

Els propietaris, organitzats en la Cambra de la Propietat, es planyien l'any 1931 que «pasan de trescientos los juicios de deshaucios tramitados por falta de pago [...] produciéndose alborotos y desórdenes públicos». Cámara Oficial de la Propiedad Urbana (1931). «Memoria: Elevada al Excmo. Sr. Ministro de Trabajo, Comercio y Previsión, de los trabajos realizados durante el ejercicio de 1931».

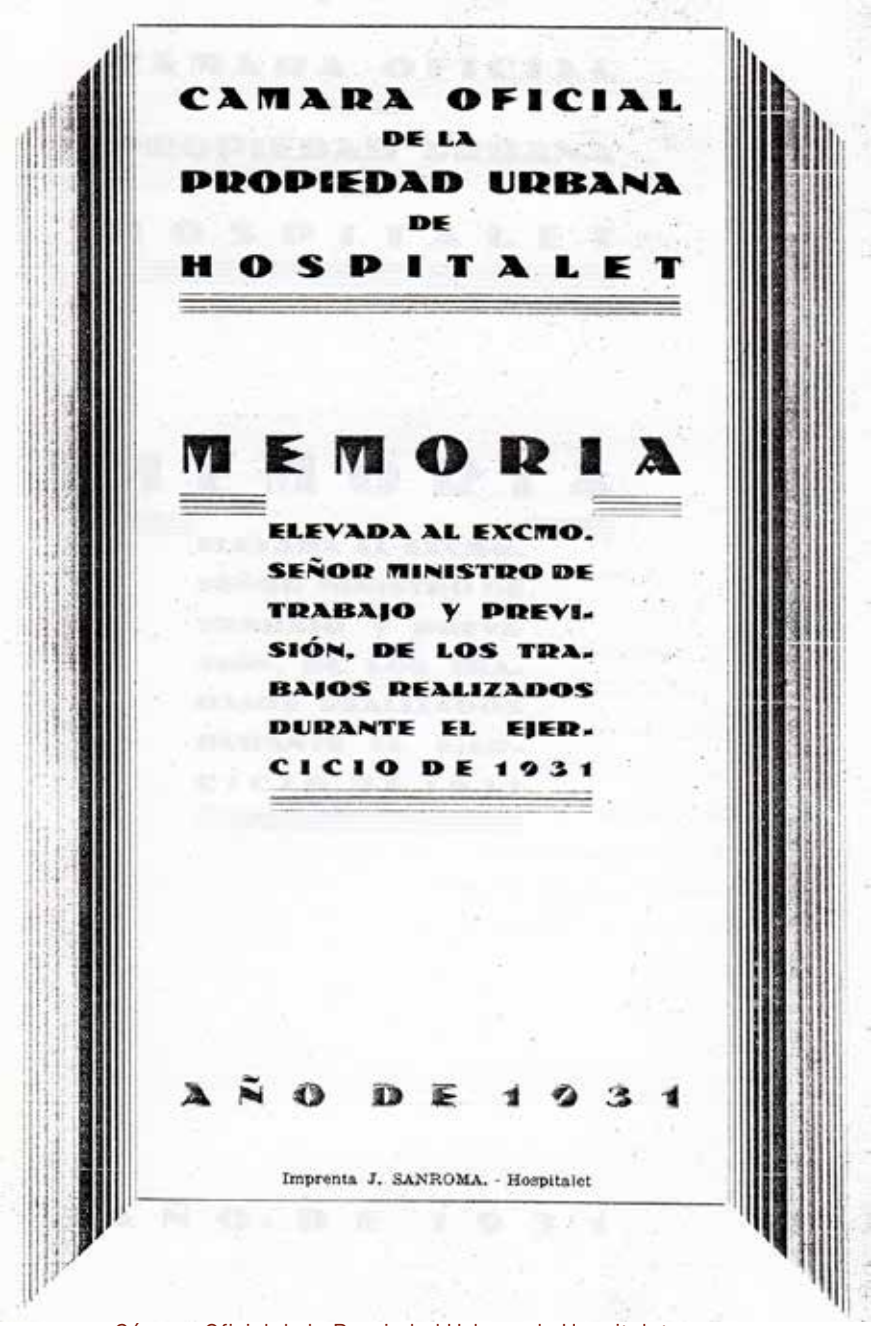

Cámara Oficial de la Propiedad Urbana de Hospitalet.
Barcelona: Cámara de la Propiedad Urbana de Hospitalet, 1932.

REPÚBLICA

Collblanc - la Torrassa o Santa Eulàlia eren exemples del que en l'època es qualificaven com a «barris extrems».

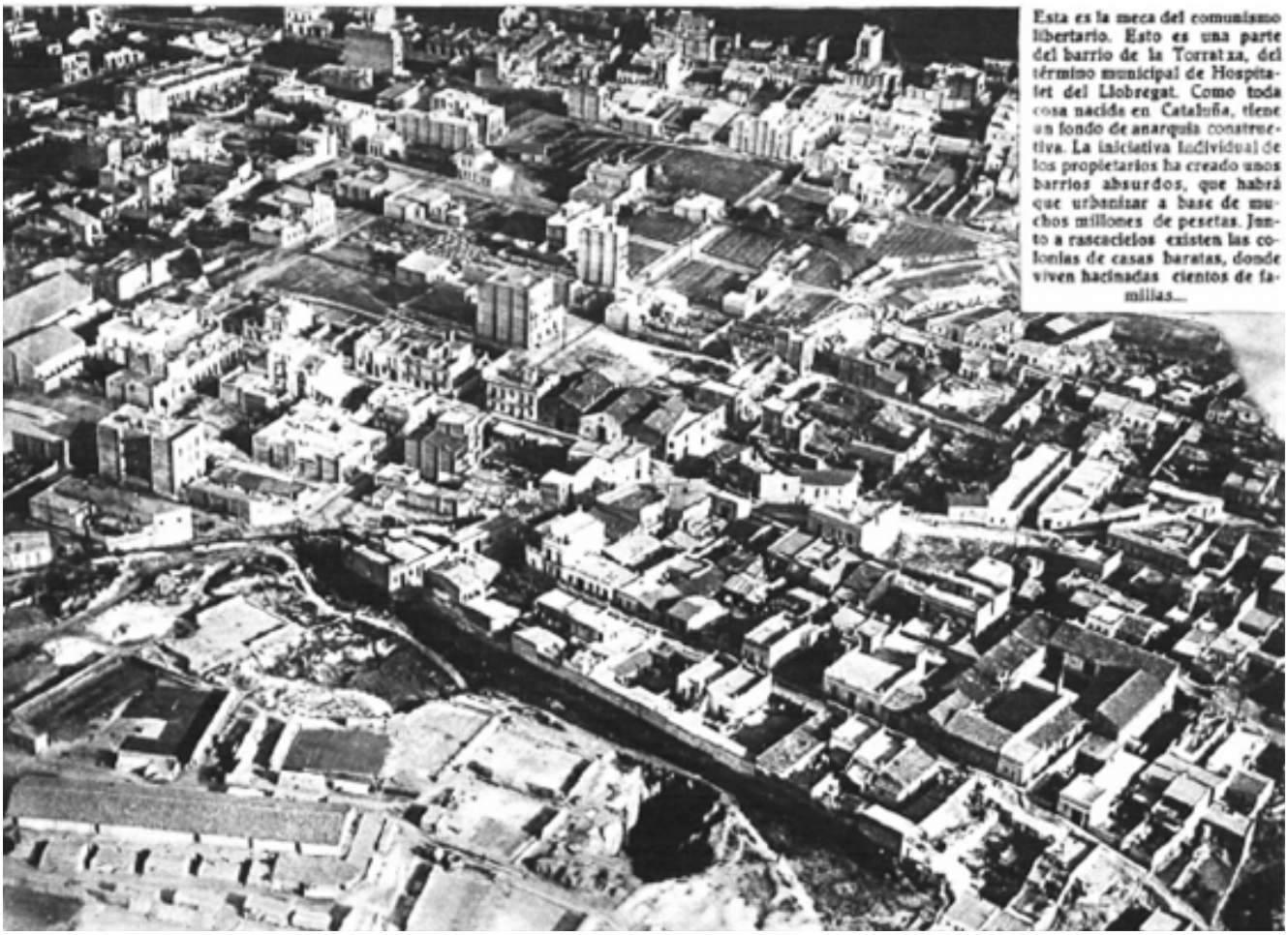

Fotografia de la Torrassa el gener de 1934, en un reportatge en què es relaciona la mala situació de l'habitatge i de l'urbanisme en general (*barrios absurdos*) amb la conflictivitat social.

CELH *Mundo Gráfico*, 17 de gener de 1934.

DICTADURA

Durant el franquisme es va agreujar el problema de l'habitatge obrer i van aparèixer noves formes d'infrahabitatge.

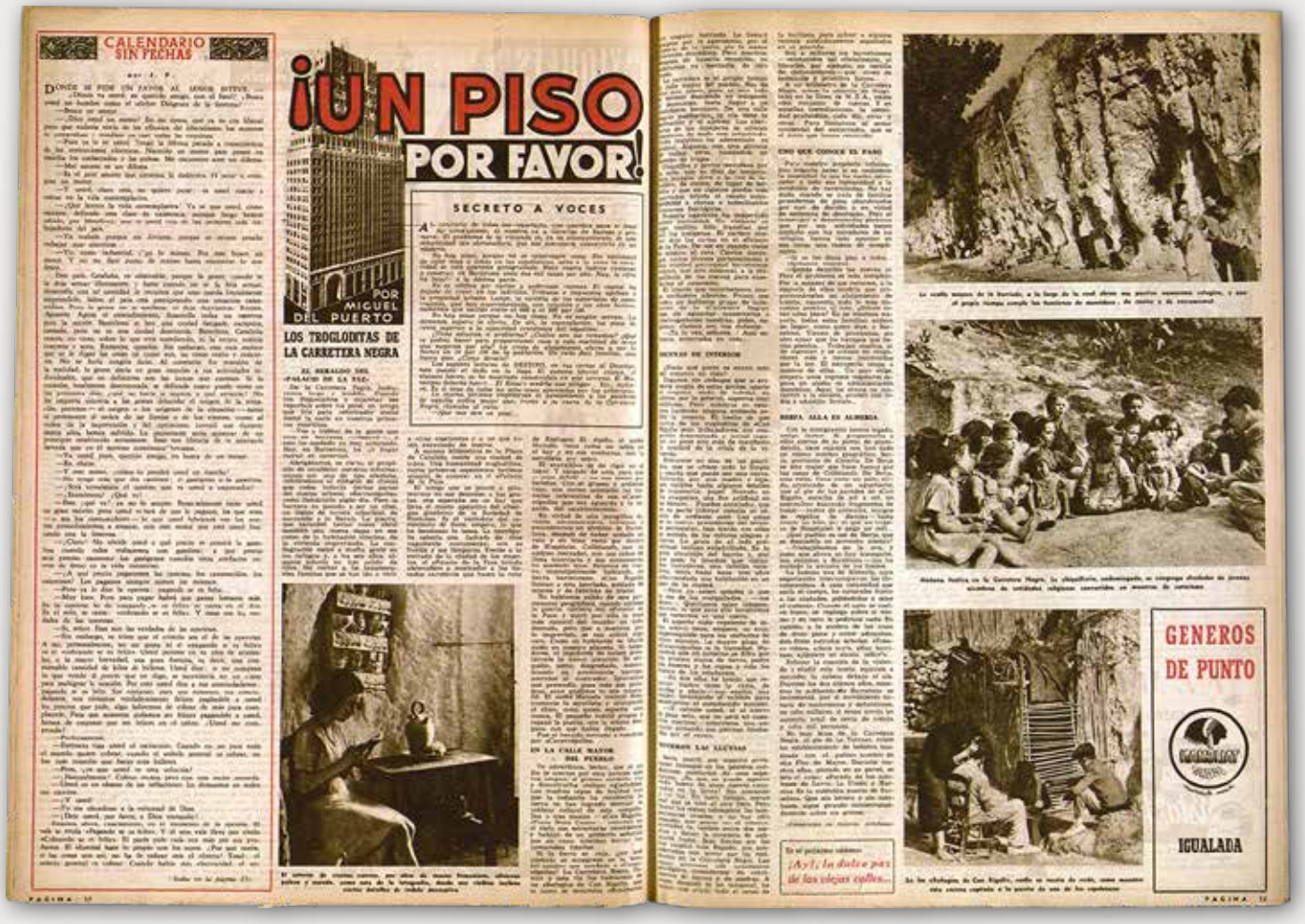
CALENDARIO SIN FECHAS

¡UN PISO POR FAVOR!

SECRETO A VOCES

POR MIGUEL DEL PUERTO

LOS TROGLODITAS DE LA CARRETERA NEGRA

GENEROS DE PUNTO

IGUALADA

Reportatge sobre les coves a la zona de Can Rigalt. Només una revista falangista com *Destino* podia mostrar una realitat tan dura com aquesta en la rígida premsa dels anys quaranta.

Revista *Destino*, núm. 433, 1945. Sobre la «Carretera Negra» de Can Rigalt: trogloditisme. «Un piso, por favor». P. 12-13.

MALALTIES I REMEIS

Les pèssimes condicions de vida i d'habitatge van influir directament en la higiene de la població. Hi va haver casos d'epidèmia en ambdues dècades, com la pesta, el tracoma, la tuberculosi o variants del tifus. Com a resultat de la xenofòbia, sovint les malalties eren associades a les persones immigrants que venien a la recerca de noves oportunitats.

REPÚBLICA

Un dels principals problemes de salut pública va ser el tracoma, que des d'algunes publicacions es va intentar relacionar amb la immigració murciana.

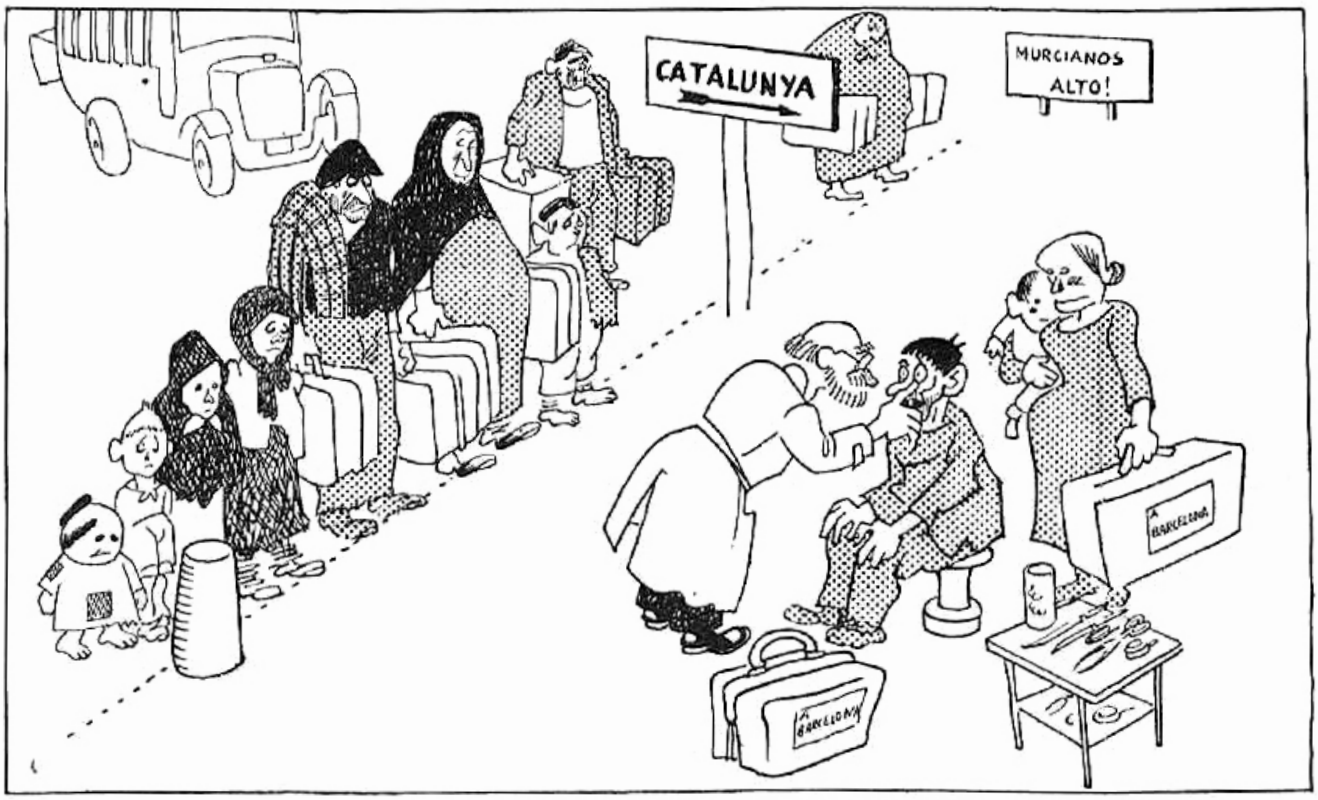

– És un tracoma comatós infecciós.
—Lo mismo da: Ya ingresaré a la F. A I.
—Així, passi, passi...

El Be Negre, setmanari satíric, any III, número 108 – 11 de juliol de 1933, pàgina 4, «acudit» sobre tracoma i immigració.

REPÚBLICA

L'agost de 1931, la convivència amb les escombraries generava brots de pesta bubònica. Potser per això, l'Hospitalet va ser la primera ciutat d'organitzar campanyes de vacunació contra la tuberculosi i la diftèria el 1932.

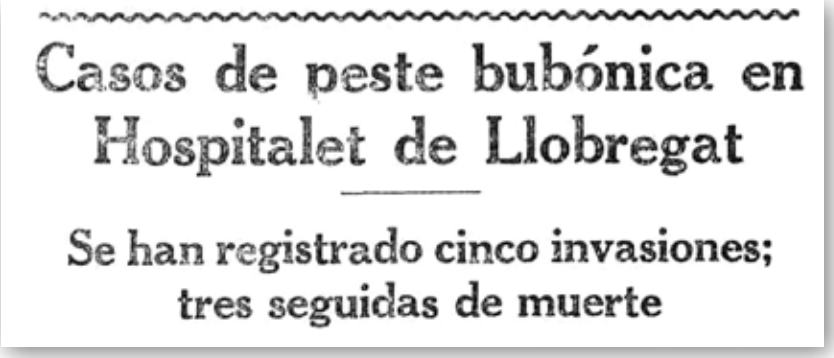

Casos de peste bubónica en Hospitalet de Llobregat

Se han registrado cinco invasiones; tres seguidas de muerte

La Voz, 27 d'agost de 1931, «Casos de peste bubónica en Hospitalet de Llobregat».

CERCA DE BARCELONA SE REGISTRAN ALGUNOS CASOS DE PESTE BUBONICA. PRECAUCIONES DE LA AUTORIDAD

El ministro de la Gobernación manifestó a mediodía a los periodistas que desde hace dos semanas se venía observando en Hospitalet, cercano a Barcelona, la presencia de algunos, aunque pocos, casos de peste bubónica.

Las autoridades y los inspectores de Sanidad tomaron las medidas necesarias para aislar el foco, y, para mayores garantías, ha hecho un viaje allí el director general de Sanidad.

El foco no ha entrado en Barcelona, de modo que su puerto no ha sufrido, hasta ahora, las consecuencias de la infección.

El número de enfermos fallecidos a consecuencia de la peste asciende a tres

El señor Anguera de Sojo dice que el estado sanitario de Barcelona es excelente. Los focos de enfermedades sospechosas que se presentaron en Hospitalet han quedado extinguidos

Ahora, 28 d'agost de 1931, «Cerca de Barcelona se registran algunos casos de peste bubónica. Precauciones de la autoridad».

DICTADURA

La tuberculosi era un flagell constant, i el 1942 es va construir un pavelló a Sant Josep per lluitar contra el virus exantemàtic, conegut com el *piojo verde*. Es van fer diverses emissions de segells per recaptar diners en la campanya antituberculosi.

Segell de correus amb la creu de Lorena.

Arxiu Manuel Domínguez.

REPÚBLICA

Equip mèdic i sanitari farmacèutic que bé prou podia pertànyer a una consulta mèdica de l'època.

Orinal mèdic. MdLH H3452.

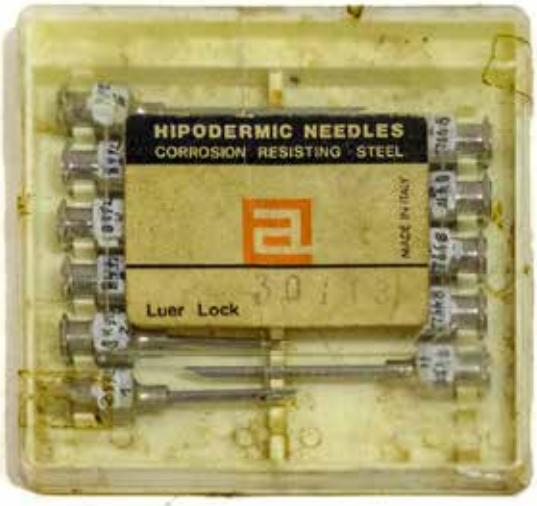

Estoig amb agulles hipodèrmiques.
MdLH H-8492.

Ampolla amb comptagotes.
MdLH H3709.

DICTADURA

L'assistència mèdica era molt precària. La majoria de la població depenia dels serveis mèdics que oferien algunes grans empreses i de les *igualas*, que eren els pagaments mensuals a un metge al qual s'anava en cas de necessitat.

Medicament, estoig per a medicament, col·liri, 1949.
MAMC, R- 3342

Oftalmoscopi, lent, estoig per a oftalmoscopi, 1949. MAMC, R- 3344.

ÀMBIT 3.
AL CENTRE DE LA POLÍTICA

A QUI VOTAR

Les llibertats democràtiques, d'expressió, reunió i associació van ser clau durant la República. A la nostra ciutat tenien força activitat diversos partits i sindicats, que eren la manifestació lliure dels interessos de diferents col·lectius. Això contrasta amb el totalitarisme del règim franquista: després de la Guerra Civil, l'únic partit oficial era la Falange Española Tradicionalista y de las JONS, que després serà anomenada Movimiento Nacional. L'Organización Sindical Española, coneguda com el Sindicato Vertical, era defensora dels interessos de la classe propietària, de l'exèrcit i de l'església.

DICTADURA

Relleu escultòric amb l'escut d'Espanya, l'àguila i els símbols de la Falange, com el jou i les fletxes. MdLH H-4040.

REPÚBLICA

(1)

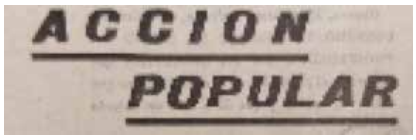

(2)

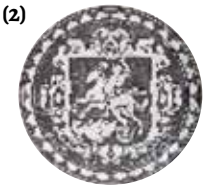

(3)

(4)

(5)

(6)

(7)

(8)

(9)

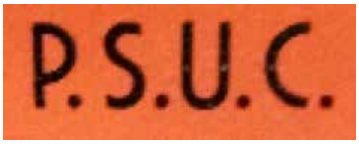

(10)

(11)

(12)

(13)

(14)

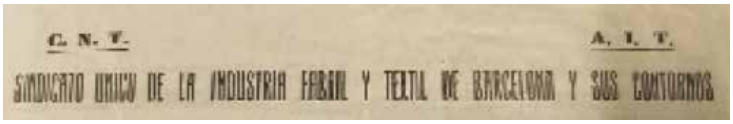

(15)

(16)

(17)

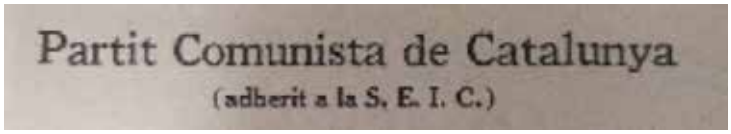

(18)

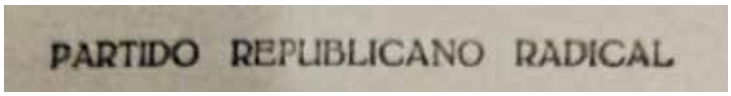

(19)

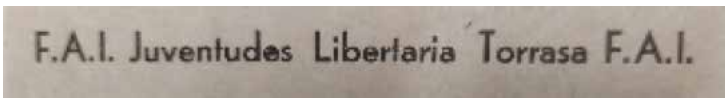

(20)

(21)

(22)

Mostra dels diferents partits polítics, sindicats i entitats organitzatives de tota mena existents a l'Hospitalet durant l'època de la Segona República.

(1) CEDA: butlleta d'inscripció a Acció Popular Catalana (adherida a la CEDA). CRAI-PR-UB F-DH 2(1)/20.

(2) Document de la Dreta de Catalunya Coalició Electoral. CRAI-PR-UB (R582). FDH 2(1)/21(4).

(3) ERC: Refugis antiaeris al carrer de Rossend Arús. Arxiu Municipal de l'Hospitalet. AMHL 101-U430-1937_019.

(4) Lliga Regionalista. Logo de la secció de Barcelona. Document sobre la secció femenina. CRAI-PR-UB F-DH 2(2)/8(5).

(5) Palestra. Segell de la institució i segell «La nostra pàtria». CRAI-PR-UB F-DH 2(2)/11(5).

(6) Estat Català: «Catalans!! Inscriviu-vos a la Joventut d'Esquerra. Per Catalunya! Per la llibertat!». CRAI-PR-UB F-DH 2(1)/24(1).

(7) Mujeres Libres. Logo. CRAI-PR-UB DH 8(4)/5(16).

(8) Segell de l'Ateneu extret de l'*Ateneu de Cultura Popular de l'Hospitalet* (1932-2007) / M. Marcé i Piera. L'Hospitalet de Llobregat: Ateneu de Cultura Popular, 2008.

(9) PSUC Logo. CRAI-PR-UB FDH 3(2) / 15 (1)

(10) Club d'Esports de l'Hospitalet. Un partit del Centre d'Esports de l'Hospitalet. AMHL 101-P500-1937_012 (1).

(11) ERC de Collblanc - la Torrassa. Míting al Cine Romero. 6 de febrer de 1936. AMHL 101-U430-1936_003

(12) Estat Lliure. Agrupació Estat Lliure (1934). AMHL 101-U430-1934_001

(13) CNT de l'Hospitalet. Assemblea general (7 de maig de 1931). AMHL 901 CA 0000722.

(14) CNT. Logo. Sindicato Único de la Industria Fabril y Textil de Barcelona y sus Contornos. CRAI-PR-UB FDH 2(1)/19.

(15) Butlleta del Partit d'Estat Català. CRAI-PR-UB FDH 2(1)/21(4)

(16) Lliga Catalana. CRAI-PR-UB F-DH 2(2)/7(6).

(17) Partit Comunista de Catalunya. Logo. CRAI-PR-UB F-D 2(2)/15(6).

(18) Partido Republicano Radical Independiente. CRAI-PR-UB DH 5(2)/14(1).

(19) Fitxa de la Biblioteca de les Juventuts Llibertàries de la Torrassa (FAI). CRAI-PR-UB FDH 3(2)/1.

(20) Centro Republicano Radical de l'Hospitalet. Conferència «El Partit Radical és l'amo de la República» (1935). AMHL 902 PM 0001242.

(21) Constitució de la Delegació de Palestra a l'Hospitalet i inauguració de la seva seu (1930). AMHL 902 CA 0000732.

(22) Inauguració de l'Agrupació d'Esquerra del Partit Català d'Acció Republicana (1932). Donació de l'Agrupació d'Esquerra del Partit Català d'Acció Republicana. AMHL 901 CA 0000733.

VIOLÈNCIA

Durant la República, la violència va ser puntual i espontània, com una manifestació de l'esperit revolucionari i sense cap control per part de l'Administració. En el franquisme, en canvi, la violència era imposada per l'Estat amb la força policial, i generava desconfiança entre la població: qualsevol podia acusar algú de ser contrari al règim.

REPÚBLICA

Custòdia policial a l'Hospitalet de Llobregat amb motiu d'un moviment revolucionari (desembre,1933). ANC. Fons Brangulí (fotògrafs) UC 15835.

Explosió d'una bomba a la botiga de Francisco Llopart de l'Hospitalet de Llobregat (desembre, 1933).
ANC. Fons Brangulí (fotògrafs) UC 15834.

Barricada en un carrer de l'Hospitalet de Llobregat amb motiu d'un moviment revolucionari (desembre, 1933). ANC. Fons Brangulí (fotògrafs) UC 15837.

DICTADURA

La forma de repressió mortal més habitual va ser el consell de guerra i l'afusellament al Camp de la Bota. D'aquesta manera van ser executats quaranta-un hospitalencs. Una quantitat indeterminada de dones i homes van ser empresonats i torturats, alguns d'ells fins a la mort.

Sumarísimo Ordinario núm. 9.427.
Arxiu del Tribunal Militar Tercero de Barcelona.

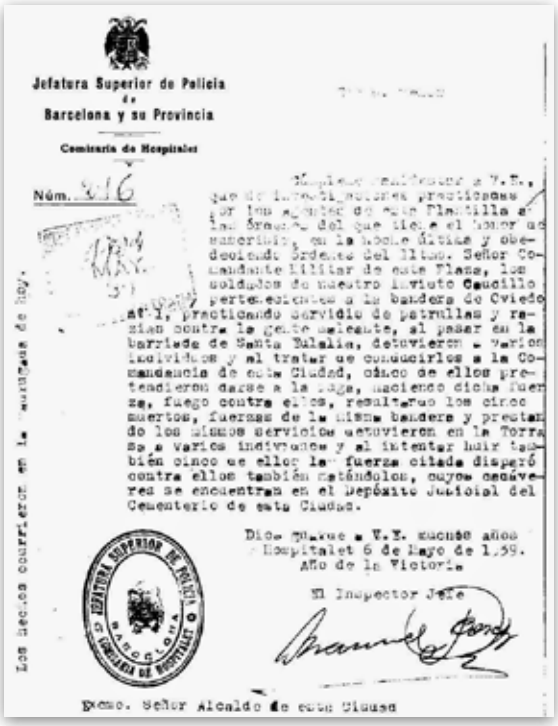

Carta del 6 de maig de 1939 del comissari de policia de l'Hospitalet a l'alcalde.
AMHL 101 V100 19390506 Correspondència.

També es van produir execucions extrajudicials, com les de quinze homes el 6 i 9 de maig de 1939. Un cas és el que exemplifica aquesta carta del comissari de policia de l'Hospitalet a l'alcalde, en la qual l'informa que, la nit anterior, els soldats de vigilància havien detingut deu homes i que els havien mort quan intentaven fugir.

Una altra forma de repressió va ser l'abandonament de molts exiliats a mans del nazisme. Sabem de cinquanta-cinc hospitalencs detinguts als camps de concentració, entre ells Eduard Frias i Fèlix Quesada. Tots dos formaven part d'un grup de joves republicans que treballaven a la pedrera d'Anton Poschacher, a prop de Mauthausen. *L'Hospitalet lloc de memòria. Exili, deportació, repressió i lluita antifranquista*, CELH 2007, pàg. 85.

Fotografies d'Eduard Frias i Fèlix Quesada
©MHC – Fons Amical Mauthausen.

ALS CARRERS

La política era present en tots els àmbits de la vida. En el cas de l'espai públic, aquest era impregnat de símbols que reflectien la ideologia governant. Abans del franquisme el símbol polític més representat era el de la República, amb forma de dona. Aquesta es representava amb el barret frigi, símbol de la llibertat. Amb la dictadura, els símbols franquistes la van substituir, enaltint la figura de Franco. Un altre exemple són els noms dels carrers, que variaven segons qui hi havia al govern.

SIMBOLOGIA

REPÚBLICA

Bitllets de la Segona República. MdLH H-3801, H-3802

DICTADURA

L'exaltació del dictador era present als espais públics de la ciutat, puntal de la ideologia feixista del règim. Plaça de l'Ajuntament amb FRANCO, FRANCO, FRANCO (1940-1949).
Autor: Joan Pol Carnicer. AMHL 901 AF 0003850.

NOMENCLÀTOR

CARRER	POST-FRANQUISME	FRANQUISME
CENTRE, SANT JOSEP I SANFELIU		
Carrer d'Enric Prat de la Riba	Carrer d'Enric Prat de la Riba (1979)	Calle del Generalísimo Franco (1939)
Plaça del Repartidor	Plaça del Repartidor (1979)	Plaza General Mola (1939)
COLLBLANC I LA TORRASSA		
Carretera de Collblanc	Carretera de Collblanc (1980)	Avenida del General Primo de Rivera (1939)
Carrer del Doctor Martí i Julià	Carrer del Doctor Martí i Julià (1979)	Calle General Sanjurjo (1939)
Plaça Espanyola	Plaça Espanyola (1988)	Plaza Española (1939)
Carrer de Rafael Campalans	Carrer de Rafael Campalans (1979)	Calle Onésimo Redondo (1939)
SANTA EULÀLIA I GRANVIA SUD		
Carrer de Castelao	Carrer de Castelao (1980)	Calle 26 de Enero (1939)
Carrer de Bacardí	Carrer de Bacardí (1988)	Calle Mariana Pineda (1939) Calle Bacardí (1948)
Carrer del General Prim	Carrer del General Prim (1982)	Calle de Capitán Hernando Prats (1939)
Avinguda del Carrilet	Avinguda del Carrilet (1979)	Avenida del Alcalde José Matías de España y Muntadas (1973) Avenida de los Ferrocarriles Catalanes (1970) Avenida del Ferrocarril (1939)
LES PLANES I LA FLORIDA		
Avinguda de Ponent	Avinguda del Ponent (1979)	Avenida Poniente (1939) Avenida Almirante Carrero Blanco (1974)
PUBILLA CASES I CAN SERRA		
Carrer de Belchite	Carrer de Belchite (1988)	Calle Geráneos (1939) Calle Belchite (1946)
Carrer de Cervantes	Carrer de Cervantes (1988)	Calle Campanillas (1939) Calle Cervantes (1946)
Carrer de Sant Pere	Carrer de Sant Pere (1988)	Calle San Pedro (1939)

Canvis en la nomenclatura dels carrers des d'abans de la República fins a l'actualitat.

GUERRA CIVIL	REPÚBLICA	ABANS REPÚBLICA
Carrer de Bonaventura Durruti (1937)	Carrer Prat de la Riba (1932)	Calle Prat de la Riba (1918)
	Plaça de La República (1931)	Plaza Tomás Giménez (1927) Plaza Correos (1930)
Carrer de Collblanc (1937)	—	Calle de Coll-Blanch (1921)
—	Carrer del Doctor Martí Julià (1931)	Calle dels Romanins (1902)
Plaça dels Màrtirs de Jaca (1931)	—	Plaza Española (1902)
—	Carrer de Salvador Seguí (1931)	Calle de Berlín (1902) Calle de Campalans (1908)
Avinguda del 14 d'Abril (1937)	Passatge Elias (1932) Carrer del 14 d'Abril (1934)	Pasaje Francisco Elías (1928)
Carrer de Mariana Pineda (1936)	No Existia	-
—	Carrer d'Alexandre Sancho (1931)	Calle de la Agricultura (1890)
—	Avinguda de la Via (1932)	Avenida de la Vía (1920)
—	Avinguda Ponent (1932)	Avenida Poniente (1923)
—	Carrer Geranis (1932)	Calle Geráneos (1929)
—	Carrer de les Campanetes (1932)	Calle Campanillas (1929)
Carrer República (1937)	No Existia	—

MODELANT EL FUTUR

L'educació va experimentar una veritable revolució durant la Segona República, estenent l'ensenyament laic, gratuït i obligatori per a tothom. A més, es van introduir nous models pedagògics basats en el treball. Aquesta revolució va quedar aturada amb el règim franquista, que va imposar un mètode educatiu autoritari amb què transmetre la seva ideologia i els valors religiosos catòlics.

REPÚBLICA

Escola de Mar. Un grup de persones surten d'un edifici conegut com a Escola de Mar, construït per l'Ajuntament d'Hospitalet per fer colònies d'estiu per als seus escolars, a la platja de Castelldefels (1933).

ANC. Fons Josep Maria Sagarra i Plana. Autor: Sagarra i Torrents. UC 20146.

DICTADURA

Tríptic de Promoción de las Escuelas Hogar de la Sección Femenina de FET y de las JONS (1942). La Secció Femenina va ser una organització clau en l'adoctrinament femení, i promovia els valors tradicionals i catòlics que reprimien la llibertat de les dones de l'època.

AMHL 819 PM 0000583, donació de Mercè Gómez.

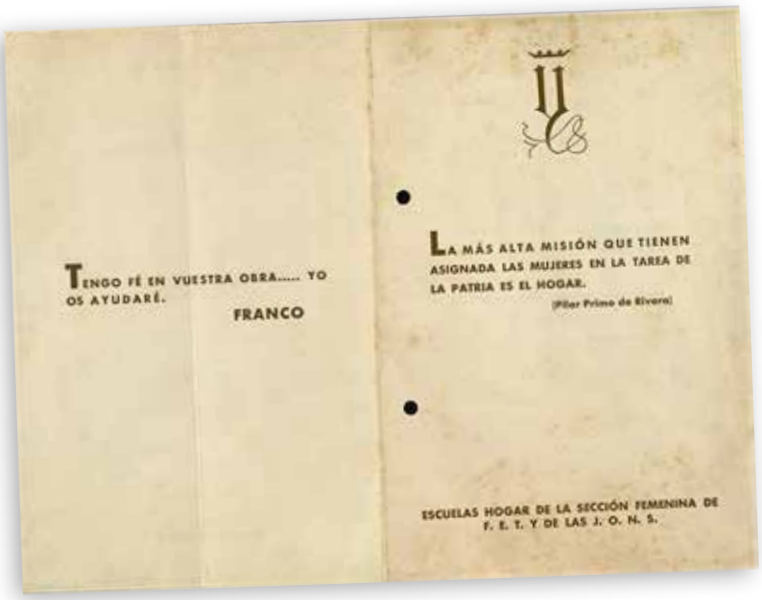

REPÚBLICA

LA VANGUARDIA

BARCELONA

NOTAS GRAFICAS — OCHO PÁGINAS

INAUGURACIÓN DE UN GRUPO ESCOLAR

Inauguració el novembre de 1934 de l'escola Francesc Macià, al barri de Santa Eulàlia, amb la presència del president homònim. Josep Maria Sagarra i Plana, 1934.

La Vanguardia de Barcelona. Portada del suplement de *La Vanguardia*, 20 de novembre de 1934.

DICTADURA

Lección 6ª

Los Mandamientos

Los Mandamientos de la Ley de Dios nos dicen las cosas que debemos hacer y las cosas que no debemos hacer.

Los Mandamientos de la Ley de Dios son diez y fueron entregados por el Señor a Moisés en la cima del monte Sinaí.

Moisés

— 10 —

Lección 7ª

La Patria

España es nuestra Patria

Todos los niños de esta escuela somos españoles

Españoles quiere decir hijos de España.

Debemos amar mucho a nuestra Patria. Ama a España quien cumple con su deber.

— 11 —

Exemple del contingut educatiu durant la dictadura, en què el patriotisme i la religió eren els puntals del currículum escolar. Llibre escolar *Mis primeros pasos. Enciclopedia intuitiva. Nueva Enciclopedia Escolar* H.S.R., 1949. Lliçó 6 «Los Mandamientos» i lliçó 7 «La Patria». CELH.

ÀMBIT 4. FUGINT DE LA RUTINA

CULTURA OFICIAL

L'ideari polític i simbòlic també era present en el temps de lleure. Aquest s'introduïa en tots els àmbits de la vida mitjançant festivitats impulsades per l'Administració local i estatal. En aquesta línia, a Catalunya durant el franquisme es va relegar la cultura catalana, que va ser substituïda per l'espanyola tradicionalista. D'aquesta manera, la repressió ideològica es va manifestar en la prohibició del català com a llengua oficial dels àmbits públics.

REPÚBLICA

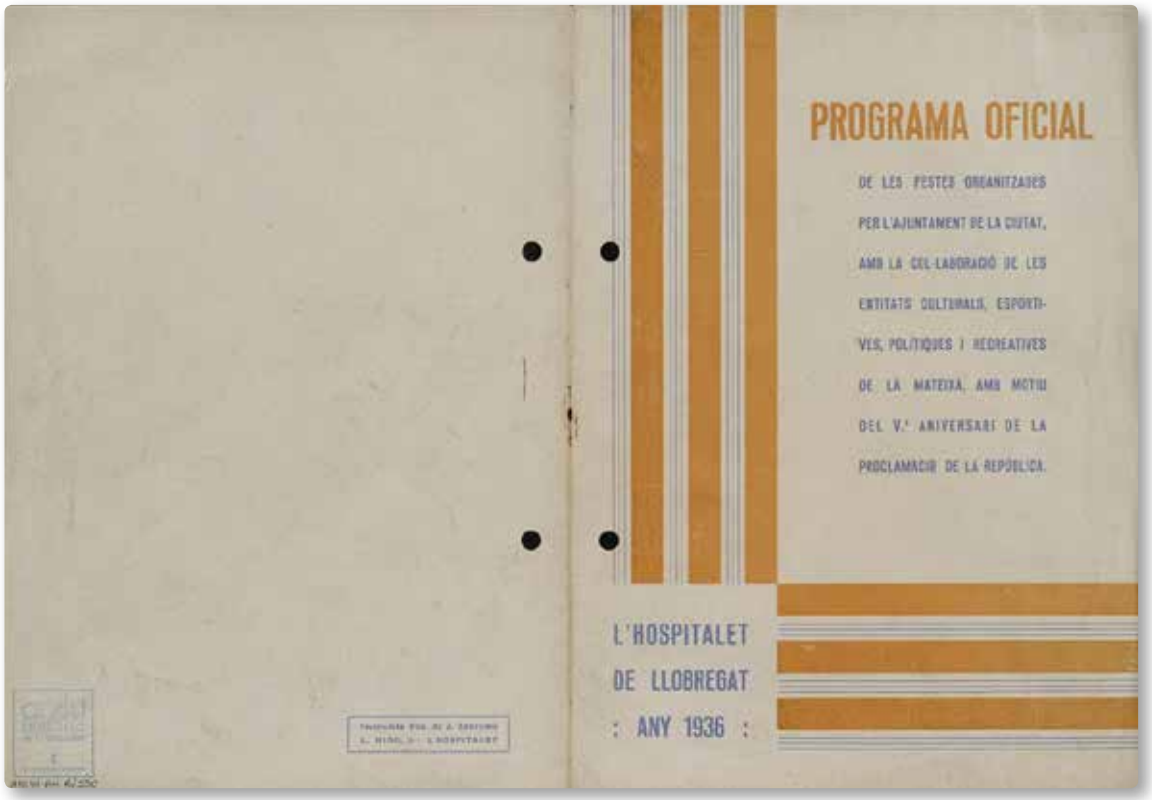

Programa de la celebració del V aniversari de la Segona República (1936). Com podem veure, el català era la llengua oficial de les institucions i de la vida pública.
AMHL 101 PM 0000550.

DICTADURA

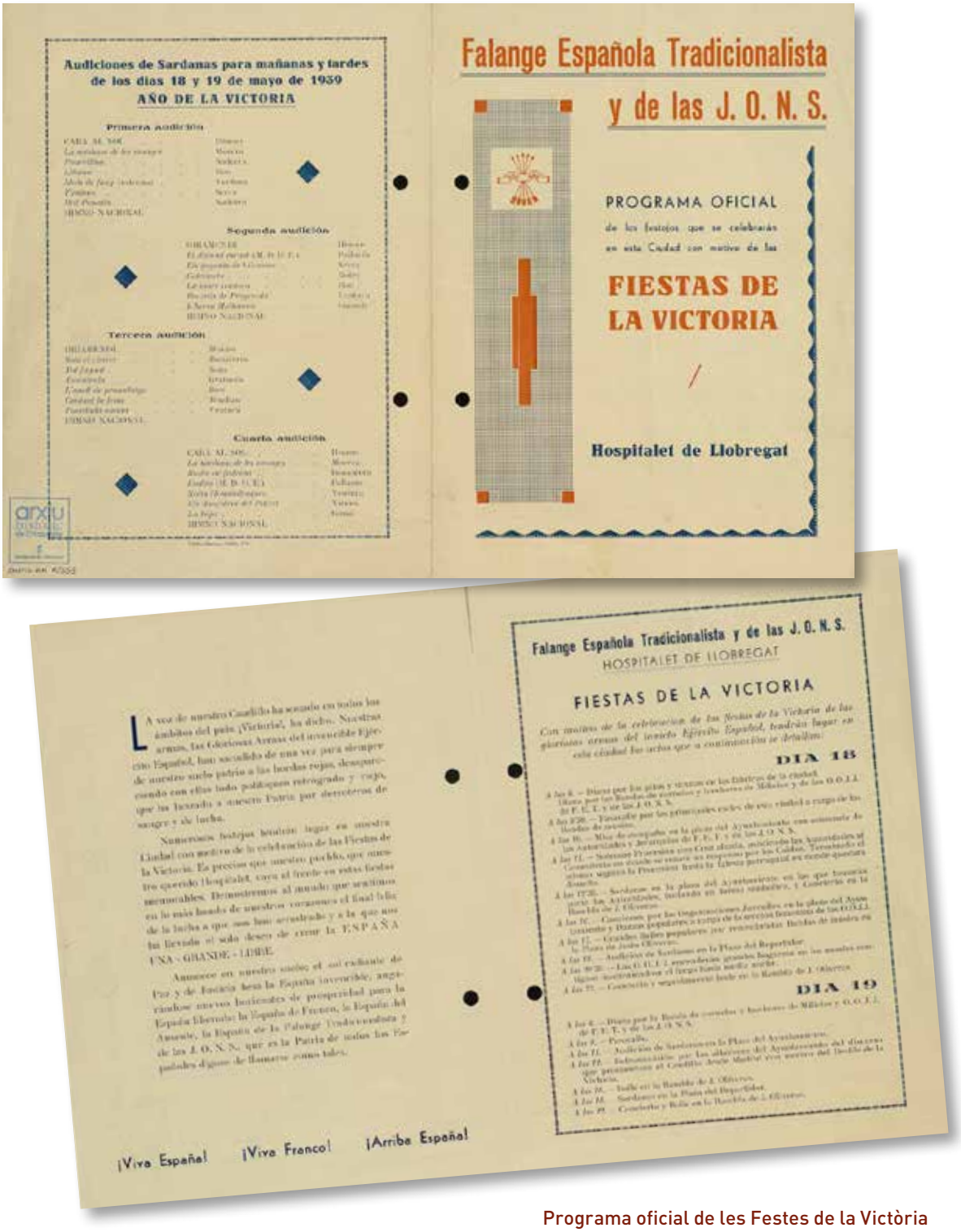

Programa oficial de les Festes de la Victòria (1939). En aquest cas la llengua oficial és el castellà, però es promouen audicions de sardanes titulades en català.

AMHL 101 PM 0000553.

REPÚBLICA

Diada del Libre (1931), exemple de les festivitats que se celebraven durant la República.

AMHL 901 AF 000695, donació de Julià Charles Lacambra.

DICTADURA

Antonio F. Correa Véglison, governador civil de Barcelona i cap provincial del Movimiento, a la festa major del barri de Collblanc (1941), ANC.
Fons Brangulí (fotògrafs) UC FB 05 60.

LOCALS D'OCI I CULTURA

ASSOCIACIONS I LLOCS DE REUNIÓ

Fora dels horaris laborals i del tràfec de la rutina, el dret d'associació era clau per a la classe treballadora. Els locals dels partits polítics i d'associacions culturals es convertien en espais de reunió i de desconnexió, però també hi tenia cabuda l'intercanvi d'ideals polítics, que creava cohesió social i un sentiment de pertinença.

REPÚBLICA

Fotografia de l'Harmonia com a seu de l'Ateneu de Cultura Popular (1932-1939).
AMHL AF 0000137.

DICTADURA

Imatge de l'Harmonia com a seu del Frente de Juventudes FET y de las JONS secció del Partit Falangista (1940). És un exemple de les moltes confiscacions d'immobles que va fer el franquisme.
AMHL 101 AF 0000134.

REPÚBLICA

Tríptic del programa de la festa major de 1931 al Casino del Centre (Centre Autonomista Republicà).
AMHL 819 PM 0000533, donació de Mercè Gómez.

DICTADURA

Cartell de la programació de l'activitat del Club Pimpinela (1948). Aquesta entitat era hereva de la gran vitalitat associativa de Collblanc - la Torrassa, i va ser un dels pocs reductes de cultura popular no addicta al règim franquista.
AMHL 813 CA 0000601, donació de Maria March Feixes.

CINEMA

Durant la dècada de 1930, el cinema va esdevenir la principal forma d'oci popular. Les sales de cinema, però, no tan sols eren llocs d'entreteniment, sinó també espais polítics on es van celebrar mítings o reunions de partits i sindicats. Durant el franquisme, en canvi, s'imposà la projecció del noticiari oficial del règim (NO-DO) abans de qualsevol pel·lícula, la qual havia de ser aprovada per un comitè de censura.

REPÚBLICA

C. N. T. A. I. T.

¡TRABAJADORES! ¡PUEBLO DE HOSPITALET!

El sentido de humanidad ultrajado ante la vergüenza ante las prisiones gubernativas, baldón y escarnio de todo país que se precie de liberal, nos mueve a llamaros a todos al

GRAN MITIN

En el que tomarán parte los camaradas siguientes: JOSE ALCODORI, ENRIQUE PLAYAN, MANUEL ARBONA, LIBERTAD RODENAS, FRANCISCO TOMAS y JOSE ROIGE, para que el pueblo productor y progresivo una su voz a la nuestra para terminar de una vez con el atropello que significa la prisión gubernativa.

El acto tendrá lugar el DOMINGO 27, a las 10 de la mañana en el

CINE OLIVERAS, calle Francisco Macià (antes Barón de Maldá)

¡Por la libertad y la justicia, pueblo no faltes a este acto!

Salud y libertad

LA COMISION

Imp. J. Sanroma.-Hospitalet

Míting de la CNT al Cine Oliveras (1931). Alguns cinemes van esdevenir llocs de reunió per als principals sindicats de la ciutat. CNT, 1931.

AMHL 902 CA 0000731.

DICTADURA

«El pare, malgrat l'intens treball que suportava, no es perdia les dues pel·lícules de cada cap de setmana. Una nit es va seure a la seva butaca del cine i restà adormit com un soc. En aquell moment es tallà la projecció i sortí a la pantalla la mateixa imatge que nosaltres teníem penjada a col·legi damunt la paret, del militar amb pell de be a l'espatlla. Seguidament, sonaven les notes de l'himne nacional per tota la sala. Els espectadors s'aixecaven i enlairaven el braç dret fent la salutació importada dels feixistes italians. El pare no s'adonà de la situació que l'envoltava. Dos homes amb gavardina marró vigilaven perquè l'ordre governativa de saludar l'himne nacional i el cap de l'Estat es complissin amb tot rigor. En veure el pare adormit, el cridaren i el despertaren.

— Acérquese. ¿Qué hace usted durmiendo teniendo al jefe del estado en pantalla? ¿No será usted un desafecto que intenta eludir el saludo?

— Les puedo asegurar que no es esa mi...

— Pues venga con nosotros y se va a enterar.

La gent els mirava sense saber què fer, quan encara sonaven les notes de l'Oriamendi i la pantalla rebia la imatge del militar amb pell de be a l'espatlla.

A la una de la nit, en no aparèixer el pare, la mare es va inquietar i em va dir:

— Au, vesteix-te, que anirem al cine a veure què li ha passat al pare!

El cinema estava tancat i barrat, pel carrer no s'albirava ni una ànima. On podies preguntar? Ens vam atansar a l'Ajuntament, on ens va rebre un guàrdia urbà mig adormit. La mare li va comunicar la desaparició del pare. El municipal preguntà:

— ¿Cómo se llama?

La mare li va dir el nom. Ell mirà una llibreta atentament i digué sorprès:

— ¡Ah sí! Aquí está. Se encuentra en el calabozo municipal. Lo ha detenido la Policía gubernativa por negarse a hacer el saludo pertinente. No es el primero que le pasa lo mismo. Pero tranquila, mujer, que seguramente mañana saldrá.»

Durant els primers anys de la dictadura, als cinemes, abans de cada pel·lícula, es projectaven imatges de Franco i sonaven els himnes del règim. Aquest ritual s'havia de fer dempeus, amb la salutació feixista. El pare de l'hospitalenc Ramón Giménez Molina va patir les conseqüències de no fer-ho.

Font: *Anys Victoriosos, anys triomfals. La petita història dels anys 40 a l'Hospitalet de Llobregat.*

REPÚBLICA

Programa de mà del cinema Atlàntida corresponent a la pel·lícula *Morena Clara* (1936), l'èxit comercial més important del cinema espanyol de la seva època.

Donació del Sr. Salvador Casas Pujol.
AMDSA 4-370-02- 089.

Programa de mà del cinema Atlàntida corresponent a la pel·lícula *Morena Clara* (1936).

Donació del Sr. Salvador Casas Pujol. AMDSA 4-370-02- 089b.

DICTADURA

Cartell de la pel·lícula *La Dolores* (1940), on es mostrava la moral catòlica i el comportament ideal de la dona com a pilar de l'honor familiar.

Cessió d'Óscar Bestué.

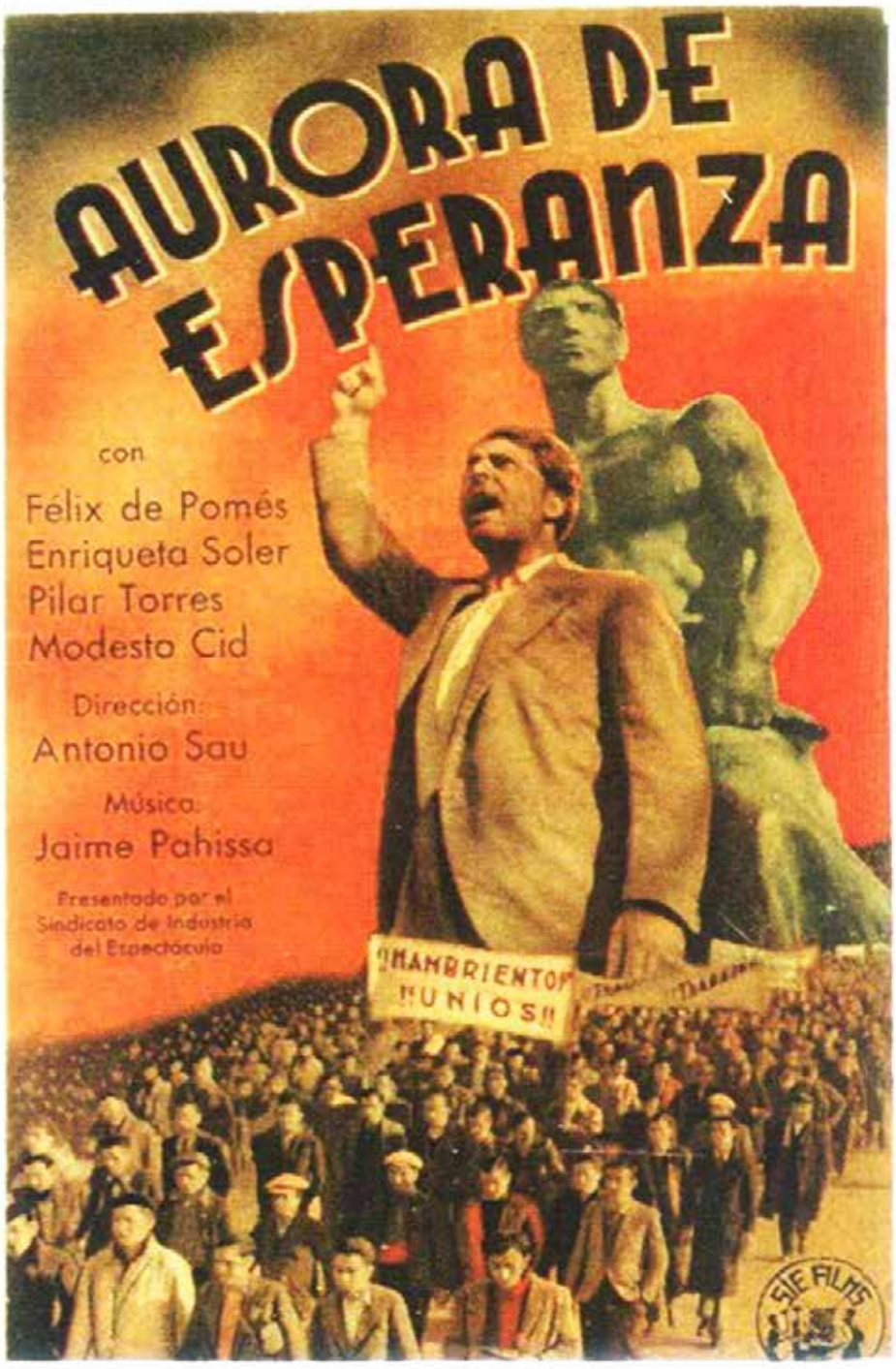

Cartell de la pel·lícula *Aurora de Esperanza* (1937), produïda a Barcelona. Un dels millors exemples de propaganda anarquista de l'època.

Productora S.I.E. Films (1937)

Programa de mà de la pel·lícula *Raza* (1941), un dels millors exemples de la cultura oficial nacional-catòlica.
Cessió d'Óscar Bestué.

ESPORTS

L'esperit esportiu sempre ha estat present a la nostra ciutat. La tradició de l'excursionisme, com també la pràctica del bàsquet, el futbol o el ciclisme, es va mantenir viva durant aquestes dècades, i ha continuat fins avui dia. Com que els clubs i associacions esportius també eren espais de reunió i, per tant, d'intercanvi d'ideals polítics, el règim franquista va intervenir en el seu funcionament.

REPÚBLICA

Fotografia de dones practicants del bàsquet (1930). L'existència d'equips esportius femenins era un avenç extraordinari en la igualtat entre gèneres.
Arxiu del Club de Bàsquet.

DICTADURA

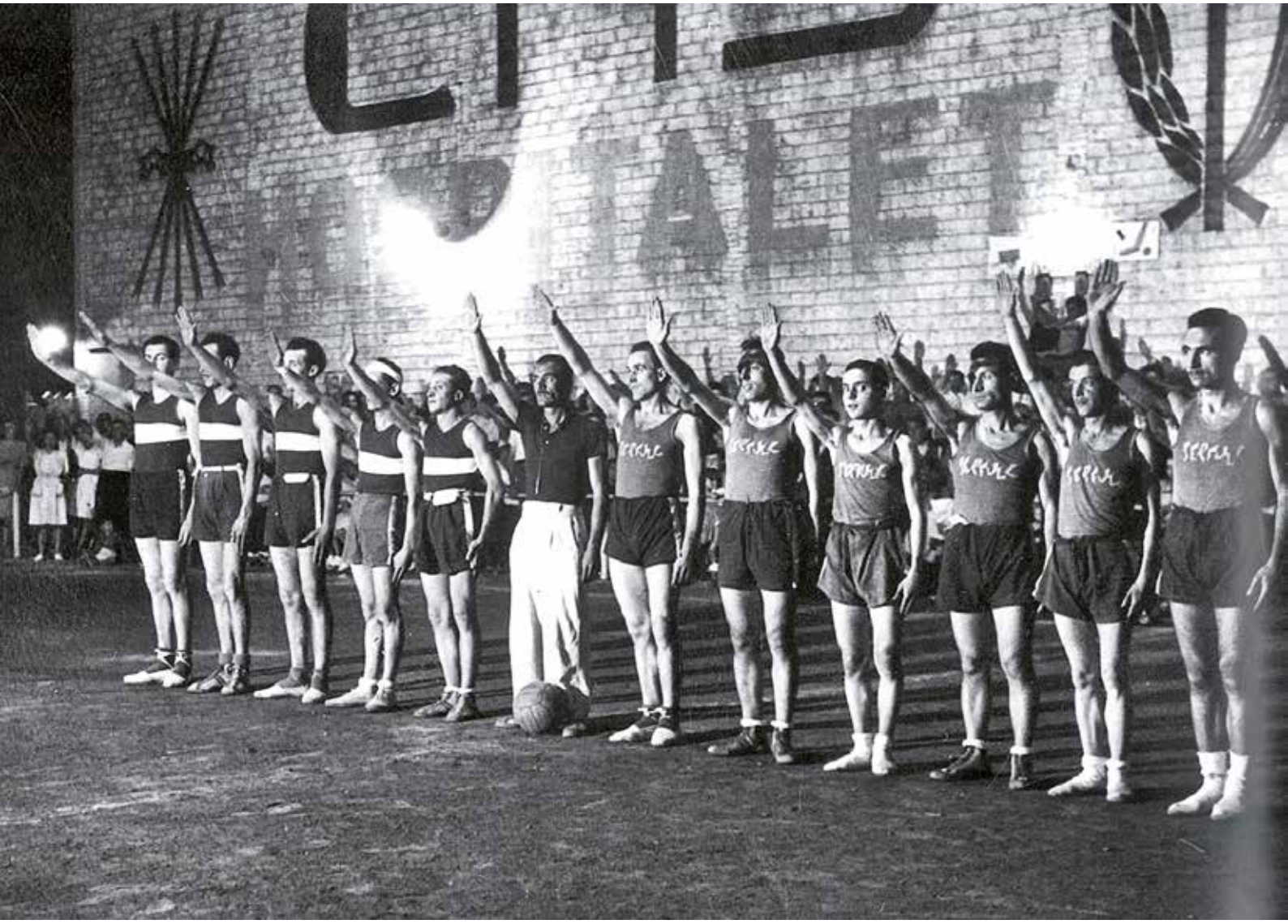

La dictadura també imposava els seus símbols a l'esport. Equip de bàsquet del CB Hospitalet fent la salutació feixista abans d'un partit.

Data desconeguda. Arxiu Francesca Moré Orús, a *L'Hospitalet de Llobregat desaparegut*. J. M. Solias. El Papiol: Efadós, 2017.

RAMON
TORRES

ÀMBIT FINAL.
PREGUNTA REFLEXIVA

Vuitanta anys després de la Guerra Civil, què ha canviat? Com ha condicionat la nostra vida? Va ser un parèntesi en la nostra història?

Sovint la Guerra Civil Espanyola és un parèntesi forçat, un episodi de la nostra història que es vol oblidar per no «obrir ferides». Tanmateix, en tota societat democràtica sana és necessari saber, parlar i debatre sobre els esdeveniments més colpidors i, d'aquesta manera, comprendre'ns a nosaltres mateixos. Per aquest motiu, l'exposició vol ser un espai de reflexió sobre el conflicte, abans i després que esclatés. També s'ha volgut oferir, però, un espai perquè els visitants hi expressin l'opinió, estiguin d'acord o no amb la nostra perspectiva com a comissaris.

En aquest sentit, considerem que aquesta guerra que trasbalsà Espanya no va ser un parèntesi, sinó un punt d'inflexió. Evidentment, hi ha continuïtats entre la Segona República Espanyola i el primer franquisme, com el cas de les condicions insuficients d'habitatge o la falta d'higiene que posaven en perill la salut pública. Indiscutiblement, però, la Guerra Civil i la imposició de la dictadura franquista van produir una sèrie de canvis socials i polítics que afectaren la vida quotidiana a l'Hospitalet; en van modificar el dia a dia, la forma de relacionar-se dels seus habitants, d'educar, pensar, treballar, parlar... En definitiva, és un fet que ens ha marcat com a societat, i això no ho podem aïllar dins d'un parèntesi.

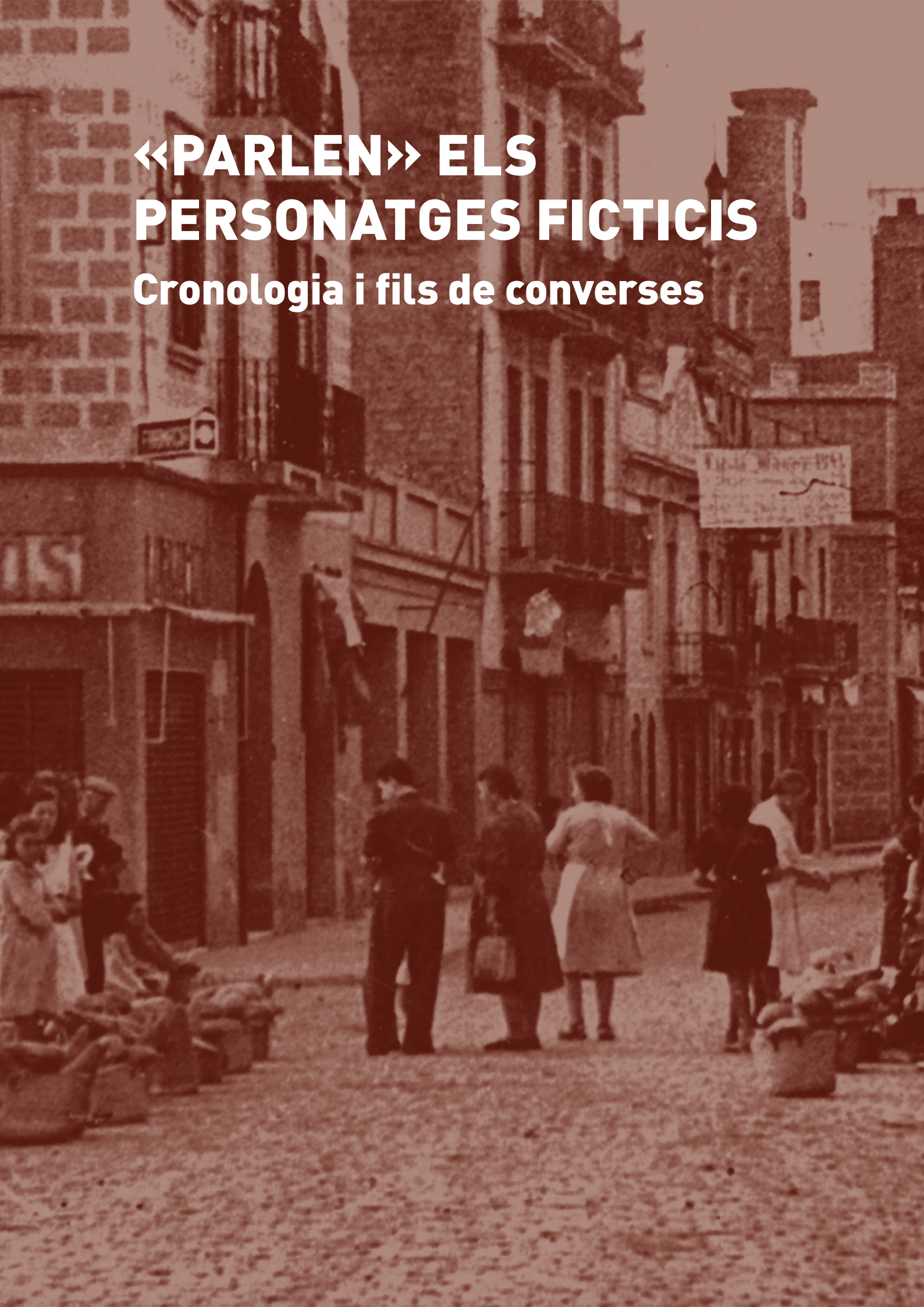

«PARLEN» ELS PERSONATGES FICTICIS

Cronologia i fils de converses

DATA	PIULADA
19/07/2019	**Ramon_PLH** Al bar de la cooperativa hem *descorxat* el cava! No m'hi he pogut estar i li he fet un petonàs a l'Amparo! Que hi haurà República!!! Visca Catalunya!! Visca la República Espanyola!!! #ParèntesiLH · 15/04/1931
20/07/2019	**Eugeni_PLH** Es veu que l'Alfons XIII se n'ha anat i ha deixat als monàrquics amb el cul a l'aire. Si és que així no es pot governar Espanya, redéu! A veure ara què farà el govern. #ParèntesiLH · 17/04/1931
21/07/2019	**Maria_PLH** La Pepeta, la secretària del sindicat, ens ha convidat a veure-la en un partit del seu equip de bàsquet. Com hem rigut i aplaudit quan han guanyat a l'equip contrari!!! #ParèntesiLH · 30/05/1931
22/07/2019	**Eugeni_PLH** A sobre de les dues setmanes que porten de vaga de la ceràmica, ara aquests no volen pagar els lloguers i deixar als propietaris sense un duro! Això amb Primo de Rivera no passava! #ParèntesiLH #1939AbansiDesprés · 27/07/1931 **Contingut multimèdia:** http://www.cedall.org/Documentacio/Premsa%20Llibertaria/Soli/19310000/19310726.pdf **Ramon_PLH** Avui al bar se n'ha parlat força de la vaga de llogaters. Crec que no s'haurien d'aprofitar de la gent perquè les coses estan malament, la veritat. Fan molt bé no pagant, l'Ajuntament hauria de regular aquests preus tan abusius! #ParèntesiLH #1939AbansiDesprés · 27/07/1931
23/07/2019	**Eugeni_PLH** Un altre any més anar a les Festes del Casino suposa que la muller m'arrossegués fins allà. Almenys feien una sarsuela que és una cosa ben bonica #ParèntesiLH #1939AbansiDesprés · 16/08/1931 Contingut multimèdia: https://www.youtube.com/watch?v=uBTzqTPoFng
24/07/2019	**Ramon_PLH [FIL]** Els amics del bar busquen feina desesperadament. S'han quedat al carrer com molts altres... **Contingut multimèdia:** https://portalimatges.l-h.cat/fotoweb/archives/5000-Fotografies/IndexManager/AMHLAF0000315.jpg.info#c=%2Ffotoweb%2Farchives%2F5000-Fotografies%2F%3F204%3D1930%2520-%25201939 Jo els dic el que conec de feina a les bòbiles de la ciutat, perquè la botiga dels pares amb prou feines hi dona per viure'n nosaltres #ParèntesiLH #1939AbansiDesprés · 13/10/1931
25/07/2019	**Eugeni_PLH** Amb això de la crisi, que la República no sap gestionar, no sé què passarà amb la meva fàbrica. Com a director suposo que no em costarà trobar feina, la veritat #ParèntesiLH #1939AbansiDesprés · 24/02/1932 **Maria_PLH [FIL]** Al sindicat ja no sabem què fer. Quan surto de la fàbrica no sé si hi tornaré després d'un dia davant les màquines... Han tancat la del costat i qui sap si demà serem nosaltres. El meu marit és a casa, sense feina i jo sola hi porto els diners. Sort que el Jordi m'ajuda amb el nen, perquè entre la feina, la casa, anar a mercat i el sindicat no tinc gaire temps per a res. #ParèntesiLH #1939AbansiDesprés · 24/02/1932

26/07/2019	**Eugeni_PLH** Això que al gran li agradi llegir m'està costant una fortuna, de veritat. I més en dies com avui, que és la Diada del Llibre i la barriada s'omple de paradetes de llibres que li criden l'atenció. #ParèntesiLH #1939AbansiDesprés · 23/04/1932 **Contingut multimèdia:** https://portalimatges.l-h.cat/fotoweb/archives/5000-Fotografies/IndexManager/AMHLAF0000674.jpg.info#.XTg7FFulFPg.twitter
27/07/2019	**Maria_PLH** Què còmode és anar a comprar, ara! Amb el nou mercat de Collblanc només haig de pujar i baixar uns carrers des de la plaça. Fins i tot el meu Manelet m'hi pot acompanyar!! #ParèntesiLH #1939AbansiDesprés · 18/08/1932 **Contingut multimèdia:** https://portalimatges.l-h.cat/fotoweb/archives/5000-Fotografies/IndexManager/AMHLAF0002527.jpg.info#.XTg7X1DB_bc.twitter
28/07/2019	**Maria_PLH** [FIL] Mireu què m'he trobat, quina vergonya! «Camps de concentració d'immigrants», diu! **Contingut multimèdia:** https://arca.bnc.cat/arcabib_pro/ca/catalogo_imagenes/grupo.do?path=1036832&presentacion=pagina&posicion=2&registrardownload=0 La Torrassa no és Múrcia!! La Torrassa som tots els veïns que hi vivim, siguem de Múrcia o siguem de València com els meus pares i jo!! Prou alimentar aquestes males llengües que parlen de malalties i plagues! #ParèntesiLH #1939AbansiDesprés · 08/01/1933
29/07/2019	**Maria_PLH** No és just per a una part de la població que gairebé no pugui comprar res al mercat, mentre que altres tenen de tot i més. Hauríem de fer alguna cosa... Salut i revolució! #ParèntesiLH #1939AbansiDesprés · 15/01/1933
30/07/2019	**Eugeni_PLH** La muller ha anat a cal boticari a comprar-me unes gotes i un comptagotes per a la irritació. El metge diu que és del pols de la fàbrica. No sortiré del despatx en setmanes, si és per això. #ParèntesiLH #1939AbansiDesprés · 05/10/1933
31/07/2019	**Maria_PLH [FIL]** Se senten els crits i els trets des de casa. El Manelet no es desenganxa de mi. Pateixo pels del Sindicat que conec que són al carrer iniciant la revolució. Tant de bo guanyem i puguem treure a les dretes del govern de la República. Em direu que perquè no soc fora, al carrer, recolzant als companys. Ho faria de bon grat! Però tinc una família i no me la puc jugar, són tot el que tinc. #ParèntesiLH #1939AbansiDesprés · 08/12/1933
01/08/2019	**Ramon_PLH** La pujada al metro i la carretera estan plenes de guàrdies civils detenint a tothom i demanant-los la documentació per alguna cosa que han fet els anarquistes. A saber! #ParèntesiLH #1939AbansiDesprés · 10/12/1933
02/08/2019	**Eugeni_PLH** M'han dit que la matinada del 9 a Santa Eulàlia es va escoltar un *petardo* per tot el barri, va ser una bogeria. Aquests anarquistes ens acabaran matant a tots si no se'ls frena! #ParèntesiLH #1939AbansiDesprés · 11/12/1933
03/08/2019	**Maria_PLH** Als diaris diuen que la Torrassa és un «barri absurd», però jo no trobo enlloc l'absurditat. Crec que l'hem construït entre tots i totes, i n'estem orgullosos!!! #ParèntesiLH #1939AbansiDesprés · 21/01/1934 **Contingut multimèdia:** *Mundo Gráfico* 17/01/34 , p. 6, http://hemerotecadigital.bne.es/issue.vm?id=0002403171&search=&lang=en

04/08/2019	**Eugeni_PLH** Alguns ens hem passat tota la vida treballant de sol a sol dirigint una fàbrica perquè ara vinguin aquests i ens recriminin que la riquesa està en mans d'uns pocs! Treballeu, home, treballeu i calleu. #ParèntesiLH #1939AbansiDesprés · 04/05/1934
05/08/2019	**Ramon_PLH** Al bar del Respeto no paren de queixar-se de com de bruta surt l'aigua. Com que la potable es barreja amb la dels pous morts tot s'embruta i la gent no té calers per anar al dispensari amb totes aquestes malalties que els provoca!!! #ParèntesiLH #1939AbansiDesprés · 02/11/1934
06/08/2019	**Ramon_PLH** [FIL] M'he topat amb la notícia de la inauguració de l'escola Francesc Macià al diari... Contingut multimèdia: http://hemeroteca.lavanguardia.com/preview/1934/11/20/pagina-8/33171000/pdf.html Es veu que hi van anar el general Batet i el coronel que han posat en lloc del President Companys... Quina barra! No me'n refio gens d'aquest Jiménez Arenas #ParèntesiLH #1939AbansiDesprés · 20/11/1934
07/08/2019	**Ramon_PLH** Que contenta estava la mare en el dia del seu aniversari, quan la vaig portar al teatre del Respeto a veure una obra d'en Joan Puig i Ferrater. No sé qui és, però l'obra ha estat molt maca i molt ben feta! #ParèntesiLH #1939AbansiDesprés · 17/02/1935
	Carmeta_PLH Avui l'Eulàlia, que és la gran, m'ha portat a fer un volt pels camps de ca nostra i hem anat fins a l'ermita de Bellvitge. Hi ha molt poca gent pagesa... no queden gaires veïns dels avis 😔 #ParèntesiLH #1939AbansiDesprés · 17/02/1935
08/08/2019	**Carmeta_PLH** [FIL] Des la porta de casa he vist com s'emportaven les hortalisses de Cal Milionari. La mama m'ha dit que se les emporten al tren per vendre-les a l'estranger i que ha vingut un *fotògrafo*! Jo li he preguntat si algun dia vindria a fer-nos una foto a nosaltres. Ella m'ha respost que sí, que faci les feines, que sigui bona minyona i ajudi les germanes a netejar l'estable del matxo i que no tafanegi les veïnes 😅😅. #ParèntesiLH #1939AbansiDesprés · 27/04/1935
09/08/2019	**Carmeta_PLH** [FIL] No és diumenge, però la mare m'ha dit que em posi el vestit d'anar a missa i hem anat a veure el metge al dispensari. Tot era molt blanc i el metge era un home molt simpàtic. **Contingut multimèdia:** https://portalimatges.l-h.cat/fotoweb/archives/5000-Fotografies/IndexManager/AMHLAF0000946.jpg.info#.XThF8_Iy28w.twitter La gent que esperava fora feia mala cara, tots tossien tapant-se la boca amb mocadors blancs 😔 #ParèntesiLH #1939AbansiDesprés · 15/05/1935
10/08/2019	**Ramon_PLH** Que si el pont per sobre les vies, que si el nou mercat... Que modern que es torna el barri! #ParèntesiLH #1939AbansiDesprés · 16/05/1935 **Contingut multimèdia:** https://portalimatges.l-h.cat/fotoweb/archives/5000-Fotografies/IndexManager/AMHLAF0000698.jpg.info#.XThGRs9Bzko.twitter
11/08/2019	**Carmeta_PLH** El papa i la mama diuen que aniré a escola, tot i que la mama m'ha ensenyat de lletra, pensen que haig d'anar a aprendre moltes coses... Hem anat a veure l'escola, és molt bonica però és tan gran que em fa por 😰 #ParèntesiLH #1939AbansiDesprés · 12/06/1935

12/08/2019	**Carmeta_PLH** [FIL] Avui el papa ha anat amb el Moreno, el nostre matxo, al born amb les hortalisses i melons de casaa. L'hi he acompanyat per primera vegada! Quin goig que fan els melons tots ben posadets per a vendre'ls i treure calerets 😉 #ParèntesiLH #1939AbansiDesprés · 30/06/1935 **Contingut multimèdia:** https://portalimatges.l-h.cat/fotoweb/archives/5000-Fotografies/IndexManager/AMHLAF0000466.jpg.info#.XThGftnR8N0.twitter
13/08/2019	**Maria_PLH** [FIL] Escoltar a personalitats com en Mariano Rodríguez, en Buenaventura Durruti i en Francisco Ascaso ha estat tot un goig. I fer-ho al Cinema Romero ho ha engrandit encara més! #ParèntesiLH #1939AbansiDesprés · 07/01/1936 **Contingut multimèdia:** Anunci del míting el mateix dia, pàgina 8, http://www.cedall.org/Documentacio/Premsa%20Llibertaria/Soli/19360000/19360107.pdf
14/08/2019	**Maria_PLH** Aquest febrer tornen a haver-hi eleccions generals. Amb la quantitat de partits que hi ha, el més segur és que el vot quedi molt dividit i guanyi el Front Popular. #ParèntesiLH #1939AbansiDesprés · 08/02/1936
	Eugeni_PLH Espanyols, voteu la CEDA per tornar a l'Espanya de sempre, la de les tradicions, la de l'església! Voteu CEDA aquest febrer! #ParèntesiLH #1939AbansiDesprés · 08/02/1936
	Ramon_PLH Esquerra Republicana de Catalunya és l'única opció viable per a les votacions de febrer. Hem de fer que la República torni a ser com era abans que els de dretes guanyessin! Endavant! Visca la República! #ParèntesiLH #1939AbansiDesprés · 08/02/1936
15/08/2019	**Maria_PLH** Sort que en Jordi va fent feines puntuals pel barri, perquè amb el meu sou de la fàbrica no ens arriba per a tot. Haurem de fer mans i mànigues durant un temps... #ParèntesiLH #1939AbansiDesprés · 23/03/1936
16/08/2019	**Carmeta_PLH** M'agrada molt sortir d'excursió al camp amb les companyes i les mestres 🌳🌳🌳 Agafem fulles i cantem cançons molt boniques que després canto a les germanes. #ParèntesiLH #1939AbansiDesprés · 10/04/1936 **Contingut multimèdia:** https://youtu.be/ulFzVihO2Yc
	Maria_PLH [FIL] S'acosta el Dia de la República i al sindicat col·laborem amb les festes que organitza l'Ajuntament! Hi haurà de tot: un concurs de caramelles per les entitats corals, ballades de sardanes, funcions teatrals, una cursa ciclista... a banda dels actes polítics, és clar. #ParèntesiLH #1939AbansiDesprés · 10/04/1936 **Contingut multimèdia:** https://portalimatges.l-h.cat/fotoweb/archives/5001-Cartells-i-programes/Programes/AMHLPM0000550.pdf.info#.XTmSPeW3VSQ.twitter
17/08/2019	**Ramon_PLH** Es oficial, família! Em caso amb l'Amparo! El seu pare ha acceptat i la meva mare no ha parat de plorar des que se n'ha assabentat. Ens casarem la primavera de l'any que ve. Ho hem de preparar tot bé! #ParèntesiLH #1939AbansiDesprés · 12/04/1936

18/08/2019	**Carmeta_PLH** [FIL] A l'estiu les mestres ens portaran a la platja!!! Què bé! 👯 La mama i el papa ens van portar, a mi i a les meves germanes una vegada fins al far, però ara anirem molt i molt lluny: a Castelldefels! I a més hi ha una caseta on podrem dormir a les nits i així passar-hi més dies! #ParèntesiLH #1939AbansiDesprés · 10/06/1936
19/08/2019	**Maria_PLH** Tal com ens ensumàvem al sindicat, els militars s'han sublevat. De matinada, hem pres armes i hem anat a defensar la República al Paral·lel. Hem perdut. No sabem què passarà ara. Per la ràdio parlen de guerra... #ParèntesiLH #1939AbansiDesprés · 19/07/1936
	Ramon_PLH Amb els nois del barri hem anat ben d'hora a l'Ajuntament, a defensar la República dels militars que volen fer fora el Govern legítim. Visca la República i visca Catalunya! #ParèntesiLH #1939AbansiDesprés · 19/07/1936
20/08/2019	**Eugeni_PLH** Si ja ho deia jo, que aquest Goded era un figaflor! Que aquest no guanyaria ni als escacs a sa mare! A tota Espanya els militars estan prenent el poder menys aquí, *manda co...* liflors. #ParèntesiLH #1939AbansiDesprés · 20/07/1936
21/08/2019	**Ramon_PLH** [FIL] He anat amb el pare a la Diagonal a veure les primeres columnes de milicians que marxen cap al front. Els meus companys de partit i molts dels del bar se n'hi van... Si no fos perquè amb la mare malalta, el pare i el Lluiset no es poden fer càrrec de la botiga... si no, bé que marxaria. #ParèntesiLH #1939AbansiDesprés · 23/07/1936
	Maria_PLH Avui al sindicat, després de tot el rebombori, m'he passat el matí plegant roba de llit blanca que han pres de les cases de la part alta de Barcelona. Em sembla molt bé perquè anirà destinada als hospitals. #ParèntesiLH #1939AbansiDesprés · 23/07/1936
22/08/2019	**Carmeta_PLH** Algú ha calat foc a l'ermita!! Es veu el fum des de les golfes de la masia. Quina por i quina llàstima, tan bonica que era l'ermita... 😢 #ParèntesiLH #1939AbansiDesprés · 28/07/1936
23/08/2019	**Carmeta_PLH** El pare diu que han col·lectivitzat els camps, però jo no entenc què significa 🤔🤔. La mare ens ha dit que ara el camp és de tothom. Però tampoc ho entenc perquè segueix sent nostre, no? #ParèntesiLH #1939AbansiDesprés · 05/08/1936
24/08/2019	**Ramon_PLH** Per fi sento que puc ajudar als valents del front. Al Respeto hem organitzat una Junta de Cultura, fem actes per donar suport a les milícies que lluiten en nom de la República. Tant de bo fos jo un d'ells... #ParèntesiLH #1939AbansiDesprés · 26/09/1936
25/08/2019	**Carmeta_PLH** [FIL] Fa uns mesos si m'haguessin preguntat qui era l'Emma Goldman no ho hauria sabut dir, però des que va venir a veure'ns per comprovar com van els camps amb això de la col·lectivitat que no deixo de sentir històries seves. **Contingut multimèdia:** https://portalimatges.l-h.cat/fotoweb/archives/5000-Fotografies/IndexManager/AMHLAF0000474.jpg.info#.XTmSk9LJ9KE.twitter Deu ser important, sí! Ni la Imperio Argentina, escolta. #ParèntesiLH #1939AbansiDesprés · 23/10/1936

	Ramon_PLH [FIL] Quin mal em fa l'ull. Uns pintes del Foment anaven dient pel carrer que els d'Esquerra érem uns covards i uns venuts... Amb els companys del partit ens hi hem barallat i els hem donat una lliçó! Però, què s'han pensat? Si no m'hi allisto és per la botiga, perquè jo m'hi deixaria el coll per la República si calgués!!! #ParèntesiLH #1939AbansiDesprés · 23/10/1936
26/08/2019	**Ramon_PLH** [FIL] Abans d'ahir els anarquistes van assaltar la cooperativa i se'n van emportar de tot. **Contingut multimèdia:** http://hemeroteca.lavanguardia.com/preview/1936/12/27/pagina-2/33133936/pdf.html Jo entenc que les coses estiguin molt malament per a tothom amb la crisi i l'atur, però no hi ha dret! Les cooperatives estan obertes a tothom, home! #ParèntesiLH #1939AbansiDesprés · 27/12/1936
27/08/2019	**Ramon_PLH** No aguanto més, no ho soporto. Mentre sopàvem el dia de Sant Esteve, sentíem a la ràdio com els republicans intentaven prendre Terol, però no podien. Necessitem més gent que hi lluiti! Quina impotència que sento. #ParèntesiLH #1939AbansiDesprés · 28/12/1936
28/08/2019	**Ramon_PLH** [FIL] Estimada mare, pare i germà, espero que no us enfadeu quan llegiu aquest missatge. Me'n vaig al front. Ara que la mare ja s'aixeca del llit, ja no us faig falta. La República, en canvi, sí. Necessiten ajut i jo vaig a lluitar perquè és el meu deute. Espero que ho entengueu. Lluiset, cuida't dels pares, et necessiten. I tingueu bon any nou 1937. #ParèntesiLH #1939AbansiDesprés · 29/12/1936
29/08/2019	**Ramon_PLH** [FIL] Estimada mare, pare i germà; no sé si us arribarà aquest missatge però espero que estigueu bé. La vida a les trinxeres és crua... però lluitem per defensar els nostres ideals. El menjar d'aquí no és tan bo com el de la botiga, però ja em va bé. #ParèntesiLH #1939AbansiDesprés · 04/01/1937
	Maria PLH Que hi va haver rebombori per allò que va passar amb les cooperatives? Sí, però amb en Xena d'alcalde la ciutat anirà molt millor! N'estic segura perquè el conec. #ParèntesiLH #1939AbansiDesprés · 04/01/37
30/08/2019	**Carmeta_PLH** M'encanten les noies noves de l'escola que han vingut de Madrid fugint de la guerra. Sempre fan cara d'espantades, però tenen un accent molt graciós. Una es diu Irene i em fa riure molt 😂. Diu que no saben quant de temps s'estarà aquí... #ParèntesiLH #1939AbansiDesprés · 20/01/1937
31/08/2019	**Ramon_PLH** [FIL] Estimada mare, recordes el que et vaig dir del menjar en la meva última carta? Oblida-ho. Cada cop és pitjor. Trobo a faltar la cansalada i les verdures fresques de la botiga. També els clients i els amics de la cooperativa. Ja fa nits que hi somnio, quan no em toca fer guàrdia. #ParèntesiLH #1939AbansiDesprés · 16/02/1937

01/09/2019	**Maria_PLH** [FIL] Tot és positiu amb el sistema de les col·lectivitzacions! Per fi les companyes que treballen a la Tecla Sala poden deixar els fills a la guarderia, on són ben atesos per una companya infermera. Al sindicat no deixem de parlar-ne. #ParèntesiLH #1939AbansiDesprés · 26/02/1937 **Contingut multimèdia:** pàgina 7, https://portalimatges.l-h.cat/fotoweb/archives/5004-Hemeroteca/Hemeroteca/HEMEROTECA%20FOTOSTATION/AMHL_907_0181/1937/193702/AMHL_907_0181_19370225.pdf.info#.XTmS07lqhYg.twitter
02/09/2019	**Maria_PLH** Vivim moments històrics. A l'Hospitalet hem fundat la nostra agrupació local Mujeres Libres per ajudar la dona a aconseguir la igualtat de gènere i la revolució social en tots els àmbits. Ànims, companyes, queda feina per fer! #ParèntesiLH #1939AbansiDesprés · 01/05/1937 **Contingut multimèdia:** http://cgt.org.es/sites/default/files/Mujeres%20Libres%2008.pdf
03/09/2019	**Eugeni_PLH** Veure'ls atrinxerats al carrer fa molta gràcia. No saben que la Guàrdia Civil els enviarà a la presó quan hagi passat tot aquest aldarull. Per la ràdio diuen que l'exèrcit s'encarregarà d'aquests brètols... #ParèntesiLH #1939AbansiDesprés · 26/06/1937 **Contingut multimèdia:** https://portalimatges.l-h.cat/fotoweb/archives/5000-Fotografies/IndexManager/AMHLAF0000693.jpg.info#.XTmUVvt5eyE.twitter
04/09/2019	**Ramon_PLH** [FIL] Amparo, nena, estic bé. Les cartes arriben quan arriben perquè ara ens movem de poble en poble, ja saps. Però... «si me quieres escribir, ya sabes mi paradero», com diu aquesta cançó que canten per les nits al front. **Contingut multimèdia:** https://www.youtube.com/watch?v=HKDV8QVnotk Això sí, tant de bo m'enviessis una manta, que a les nits fot un fred que pela. T'estimo. #ParèntesiLH #1939AbansiDesprés · 08/11/1937
05/09/2019	**Eugeni_PLH** Ja no es pot tenir un treball honrat amb les rates que corren pels carrers. Fer-me fora a mi i a la resta d'amos de les fàbriques de la ciutat! Tot queda en mans d'aquests rojos que volen fer comitès i més comitès. Seran la ruïna dels que fa tant anys que treballem! #ParèntesiLH #1939AbansiDesprés · 25/01/1938
06/09/2019	**Carmeta_PLH** [FIL] Avui molt, molt, molt d'hora el pare i la mare m'han agafat a mi i a les germanes i ens hem llençat sota les mongeteres. Els avions han passat xiulant, venien del poble... S'hi veu molt fum des la masia... La mare diu que han caigut sobre els Altos Hornos perquè hi fan armes i, és clar, les necessitem per a guanyar-los. #ParèntesiLH #1939AbansiDesprés · 06/03/1938
07/09/2019	**Maria_PLH** Tornen a sonar les alarmes i tothom ha sortit de la feina corrents cap al refugi. Avui han caigut molt a prop d'on érem perquè tremolava tot... No sé on són el meu marit, el meu Manel o les companyes... Odio no saber-ho. #ParèntesiLH #1939AbansiDesprés · 17/03/1938
08/09/2019	**Ramon_PLH** [FIL] Amparo, tinc moltes ganes que acabi aquesta remaleïda guerra per poder venir i celebrar la nostra boda. Friso perquè que arribi el dia. A veure si em donen un permís per l'agost, pel teu aniversari, i us puc venir a veure. Fins llavors, nena, paciència, no s'hi pot fer res més. #ParèntesiLH #1939AbansiDesprés · 26/06/1938

09/09/2019	**Ramon_PLH** Amparo, digues-li a la mare que estic bé. M'ha arribat la navalla d'afaitar que em vas enviar. Gràcies, nena. Ens mobilitzen cap a l'Ebre, hem de frenar Franco. T'estimo. #ParèntesiLH #1939AbansiDesprés · 29/07/1938
10/09/2019	**Eugeni_PLH** Com m'agradaria avisar als valents aviadors que aquí hi ha amics, però han de llençar les bombes per a vèncer en aquesta guerra que ja s'allarga i alliberar-nos d'aquesta xacra de republicans. #ParèntesiLH #1939AbansiDesprés · 17/11/1938
11/09/2019	**Maria_PLH** [FIL] He preparat l'habitació del meu Manel per a acollir a la gent que fuig de la guerra i es refugia aquí a la ciutat. #ParèntesiLH #1939AbansiDesprés · 22/05/1938 **Contingut multimèdia:** https://portalimatges.l-h.cat/fotoweb/archives/5000-Fotografies/IndexManager/AMHLAF0000331.jpg.info#.XTmUlKxfMLA.twitter En Manel dormirà amb nosaltres al mateix llit... serà difícil, però no em voldria veure en la seva situació.
12/09/2019	**Eugeni_PLH** Mira, jo no ho vull dir, però cada vegada més penso que l'exèrcit de Franco està fent una bona feina, a veure si creuen d'una vegada l'Ebre i alliberen Barcelona d'aquests rojos que només ens porten a la ruïna. #ParèntesiLH #1939AbansiDesprés · 04/07/1938
13/09/2019	**Maria_PLH** [FIL] 20 bombes m'ha dit el Jordi. 20 bombes han caigut ja a l'Hospitalet. No sé si seran per les indústries, per les centrals d'electricitat o perquè estem a tocar de Sants o què, però prou! No ens ha de minvar la moral, vencerem contra aquest feixisme! #ParèntesiLH #1939AbansiDesprés · 19/01/1939
14/09/2019	**Carmeta_PLH** El pare i la mare diuen que ara tot canviarà, que ja ha acabat la guerra i que els avions ja no tornaran a passar. Jo m'ho passava molt bé, veient-los passar per sobre. Diu el pare que res ja no serà igual. #ParèntesiLH #1939AbansiDesprés · 26/01/1939
	Maria_PLH No sé què passarà ara. Els militars han entrat per Collblanc. Tots els nostres somnis i avenços... Tant de bo que la República encara hi pugui fer alguna cosa, perquè Barcelona ja s'ha perdut. #ParèntesiLH #1939AbansiDesprés · 26/01/1939
	Eugeni_PLH Hem anat tota la família en plec amb cotxe a veure la desfilada dels militars a la finca Juncadella. Era tot un espectacle veure com els valents soldats entraven a Barcelona. Ara m'agradaria veure on es ficaran tots els rojos! #ParèntesiLH #1939AbansiDesprés · 26/01/1939
15/09/2019	**Ramon_PLH** Soc en un hospital en mig del camp. Tal com la tinc la cama per aquella metralla no sé com tornaré a casa. M'han dit uns companys que m'hi poden portar, perquè ara amb els nacionals entrant per Barcelona... #ParèntesiLH #1939AbansiDesprés · 01/02/1939
16/09/2019	**Maria_PLH** Intentaré no hacer errores al escribir en castellano pues no me queda otra... Ya no nos dejan expresarnos en la lengua que aprendimos de nuestras madres... Perdonadme si hago fallos. #ParèntesiLH #1939AbansiDesprés · 14/02/1939

17/09/2019	**Maria_PLH** [FIL] Los guardias civiles están registrando mi casa de arriba abajo. Está claro que alguien ha pegado un chivatazo. Cuidaos, compañeros. Pues la han dejado hecha un Cristo, y a mi también. Madre dice que nos marchemos como han hecho tantos... #ParèntesiLH #1939AbansiDesprés · 27/02/1939
	Ramon_PLH La meva Barcelona... Què li han fet? Ara ja no oneja la bandera republicana, sinó la dels feixistes... Diuen els companys que m'hauré d'amagar en una casa perquè no m'agafin els guàrdies civils. #ParèntesiLH #1939AbansiDesprés · 27/02/1939
18/09/2019	**Maria_PLH** Mis padres todavía siguen llamándola así porque era cómo se llamaba en su época, pero desde el triunfo de la República que le pusimos Mártires de Jaca y ahora los de arriba la vuelven a cambiar por Plaza Española... #ParèntesiLH #1939AbansiDesprés · 19/03/1939
19/09/2019	**Ramon_PLH** [FIL] Estar tancat en aquest pis de Sants sense poder sortir, rebent missatges de la meva família d'amagat, em fa tornar boig. Tot per culpa del Franco i els seus que han guanyat. Només els quedaven Cartagena i Alacant i ja són seves. Ho han dit per la ràdio... #ParèntesiLH #1939AbansiDesprés · 01/04/1939
20/09/2019	**Maria_PLH** [FIL] Cómo se nota que falta de todo. Ni en Barcelona, me ha dicho una vecina, ni allí hay casi cosas que comprar. Con las cartillas de racionamiento que me dan no sé cómo me las voy a ver para dar de comer a tres bocas. Y quizá una más en camino... #ParèntesiLH #1939AbansiDesprés · 17/05/1939
21/09/2019	**Eugeni_PLH** ¡Qué danzas más hermosas ha habido esta tarde en la plaza de Justo Oliveras! ¡Qué formas más gráciles las de los jóvenes! #ParèntesiLH #1939AbansiDesprés · 18/05/1939 **Contingut multimèdia:** https://portalimatges.l-h.cat/fotoweb/archives/5001-Cartells-i-programes/Programes/AMHLPM0000553.pdf.info#.XTmU-3BsZmo.twitter
22/09/2019	**Maria_PLH** Ojalá me dejasen en paz. No paran de vigilarme y de preguntar sobre mi a las vecinas. Suerte he tenido de que no me hayan detenido. Aunque la paliza aquella la recordaré siempre. #ParèntesiLH #1939AbansiDesprés · 19/06/1939
23/09/2019	**Eugeni_PLH** La semana pasada fui con los amigos a la inauguración de la Cruz de los Caídos por España junto a Torrente Gornal, todo un orgullo para nosotros. #ParèntesiLH #1939AbansiDesprés · 16/07/1939 **Contingut multimèdia:** https://portalimatges.l-h.cat/fotoweb/archives/5001-Cartells-i-programes/Programes/AMHLPM0000554.pdf.info#.XTmVEb24fgk.twitter
24/09/2019	**Maria_PLH** Ahora que ha nacido mi hija intentaré enseñarle todo lo que pueda en casa, porque en la escuela no aprenderá nada que no la convierta en una mujer sumisa... Solo espero no tener que meterla en la Sección femenina. #ParèntesiLH #1939AbansiDesprés · 22/12/1939

25/09/2019	**Carmeta_PLH** [FIL] Hoy hemos ido todas las hermanas a ver a la Conchita Piquer al cine, que echaban su nueva película, *La Dolores*. Qué guapa que estaba y qué bien que cantaba, qué voz más bonita, quién la tuviera. Y qué historia más bonita, toda una obra maestra de la Piquer 👏👏👏. #ParèntesiLH #1939AbansiDesprés · 03/03/1940 **Contingut multimèdia:** https://www.youtube.com/watch?v=x1lTUL0cDmA
26/09/2019	**Ramon_PLH** Sento els guàrdies civils preguntant per rojos a l'escala. Segur que venen a buscar a nosaltres. Si no torno a escriure mai més, és perquè segurament aquests malp**** m'hagin matat. Digueu-li a la meva família que els estimo. #ParèntesiLH #1939AbansiDesprés · 06/03/1940
27/09/2019	**Maria_PLH** Como la niña está más crecidita marcharé unos meses al pueblo. Todavía tengo miedo a que me detengan, no me creo la suerte que he tenido hasta ahora. Suerte del suegro, que intercedió por mi. #ParèntesiLH #1939AbansiDesprés · 06/03/1940
28/09/2019	**Ramon_PLH** Familia VILARDELL LÁZARO, les informo a VEs que RAMON VILARDELL LAZARO ha internado en prisión. Se le acusa de traición y sedición desafecta. Dios guarde a VE muchos años. #ParèntesiLH #1939AbansiDesprés · 20/03/1940
29/09/2019	**Ramon_PLH** Només m'han deixat veure la mare tres minuts. M'ha dit que no em preocupi, que a casa tots estan bé i que la botiga va fent, que ara amb el racionament van tirant. #ParèntesiLH #1939AbansiDesprés · 22/04/1940
30/09/2019	**Eugeni_PLH** Ahora que han salido los informes ya sabemos qué le pasó al Concejal, se lo llevaron al dispensario y... bueno, ya se sabe con los rojos... todo lo arreglaban así. #ParèntesiLH #1939AbansiDesprés · 10/12/1940
02/10/2019	**Eugeni_PLH** Ver el nombre del Generalísimo en grande en la plaza de nuestro ayuntamiento es un lujo para la vista porque así se remarca quién ha devuelto España a su camino adecuado. FRANCO, FRANCO, FRANCO. #ParèntesiLH #1939AbansiDesprés · 02/04/1941 **Contingut multimèdia:** https://portalimatges.l-h.cat/fotoweb/archives/5000-Fotografies/IndexManager/AMHLAF0003850.jpg.info#.XTmVKx_oiGE.twitter
03/10/2019	**Eugeni_PLH** Qué alegría ver el nombre del Generalísimo en la placa de la calle que antes llevaba la del rojo anarquista ese de Durruti. Ojalá hubiera venido a inaugurarla. #ParèntesiLH #1939AbansiDesprés · 01/05/1941
04/10/2019	**Ramon_PLH** Avui ha vingut el Lluís, com ha crescut! Ja és tot un home. M'ha dit que ha vist l'Amparo amb un tal Angel Miralles, de les Joventuts feixistes... El paio és el fill d'un que dirigeix una fàbrica de ceràmiques a Sant Josep o alguna cosa així #ParèntesiLH #1939AbansiDesprés · 16/06/1941
05/10/2019	**Eugeni_PLH** ¡Que Ángel, mi mayor, se ha echado novia! Es clavado a su padre, un donjuan con las mujeres. Ella es una muchacha de esas comunes, vive en Santa Eulalia y es un poco mayor que él, pero está de buen ver #ParèntesiLH #1939AbansiDesprés · 29/06/1941

06/10/2019	**Carmeta_PLH** He ido a visitar una amiga de mi madre que vive en la calle Chipreret, donde la Vila Vieja y donde antes había el Ateneu ahora está eso del partido del gobierno. También está la zona que no hay quien la reconozca. #ParèntesiLH #1939AbansiDesprés · 04/12/1941 **Contingut multimèdia:** https://portalimatges.l-h.cat/fotoweb/archives/5000-Fotografies/IndexManager/AMHLAF0000134.jpg.info#.XTqwgeBivms.twitter
07/10/2019	**Ramon_PLH** Estimada madre, te hablo en la lengua en la que me han obligado a escribir. En prisión no pasamos gana, los guardias son amables con nosotros y espero verte aviat. #ParèntesiLH #1939AbansiDesprés · 01/06/1942
09/10/2019	**Eugeni_PLH** [FIL] Ayer llevé al mayor a ver *Raza* al *cinema*. Qué orgullo y qué película más bonita para que vean nuestros jóvenes y aprendan su propia historia. Porque ellos «son los elegidos para la gran empresa de devolver a España a su destino» #ParèntesiLH #1939AbansiDesprés · 12/01/1942 **Contingut multimèdia:** https://www.youtube.com/watch?v=EZQwRpSnuX4
10/10/2019	**Ramon_PLH** [FIL] Estimada familia, el *metge* de prisión es un hombre muy bueno, me ayuda con mi resfriado y mi herida en la pierna. No sufráis más por mí en casa, que este resfriado no me va a matar. Que paséis muy buen Cap de año y feliz Año Nuevo 1943. Os quiere, Ramón V. #ParèntesiLH #1939AbansiDesprés · 31/12/1942
11/10/2019	**Eugeni_PLH** Paquito, mi compañero de tute en El Casino, es director de una *bòbila*, La Redentora, y no dejan de llegarle aprovechados a pedir pan para hoy y hambre para mañana. #ParèntesiLH #1939AbansiDesprés · 14/05/1943
12/10/2019	**Ramon_PLH** Le informo a VE que a las 9,50 h de hoy, ha fallecido en la Enfermería de Prisión el penado a 40 años de reclusión perpetua, RAMÓN VILARDELL LÁZARO a consecuencia de «fractura severa en el hueso occipital del cráneo» según parte medico #ParèntesiLH #1939AbansiDesprés · 22/05/1943
13/10/2019	**Carmeta_PLH** *La mare* nos ha comprado a las hermanas vestidos nuevos en la Rambla del Centro, que serán las fiestas en la calle Campoamor y hay que ir bien guapas al baile popular 😉 #ParèntesiLH #1939AbansiDesprés · 02/06/1943
15/10/2019	**Carmeta_PLH** ¡Cómo echaba de menos las romerías a la ermita de Bellvitge! Desde antes de la guerra que no veníamos a una. ¡Y qué bonita han dejado la ermita tras la reconstrucción! #ParèntesiLH #1939AbansiDesprés · 13/05/1944
16/10/2019	**Eugeni_PLH** ¿Que la vida está más cara? Pues en casa no lo hemos ni notado, con el mayor estudiando Derecho en Barcelona y el pequeño en la escuela, seguimos comiendo igual que antes de la guerra. #ParèntesiLH #1939AbansiDesprés · 13/05/1944
17/10/2019	**Eugeni_PLH** Qué hermoso es ver a los jóvenes de las Juventudes Hitlerianas formarse para ir a luchar el frente en la Guerra. Cómo me gusta ver el No-Do para estar informado sobre lo que pasa en Europa, vaya. #ParèntesiLH #1939AbansiDesprés · 22/01/1945 **Contingut multimèdia:** http://rtve.es/v/1467101?t=03m43s

18/10/2019	**Eugeni_PLH** Habrá que amortizar la iguala de la fábrica con los chavales, a ver si le ponen gafas al pequeño que no ve ni un pijo. #ParèntesiLH #1939AbansiDesprés · 16/04/1945
19/10/2019	**Eugeni_PLH** Si no fuera por la parienta, no me levantaría de la silla durante el baile de orquesta. Yo no quería venir a las Fiestas del Casino, pero ella se ha emperrado... #ParèntesiLH #1939AbansiDesprés · 19/08/1945
20/10/2019	**Carmeta_PLH** [FIL] Te lo juro, si vuelvo a ver a las de siempre vendiendo de estraperlo, lo denuncio a los guardia civiles 😠. Entiendo que haya mucha necesidad, pero aquí una vende honradamente su fruta y no tiene que ir a cogerla a la vía del tren con el peligro de que te cojan en plena faena #ParèntesiLH #1939AbansiDesprés · 08/09/1945
21/10/2019	**Carmeta_PLH** [FIL] Hoy he ido a casa de mi amiga la Pili, bueno... llamarlo casa es ser generoso. La pobre alma vive en una de esas barracas al otro lado de la carretera, en la barriada de Can Pi con todos esos pobres que no dejan de venir de todas partes 😟 #ParèntesiLH #1939AbansiDesprés · 05/12/1945 **Contingut multimèdia:** https://arca.bnc.cat/arcabib_pro/ca/catalogo_imagenes/grupo.do?path=1337374&presentacion=pagina&posicion=12&registrardownload=0
23/10/2019	**Carmeta_PLH** Ayer se hizo la batida de la judía y mi hermana Montse se ha puesto enferma. Se ve que uno de los jornaleros tenía no sabemos qué y lleva en cama con fiebres desde ayer. La *mare* está súper preocupada. #ParèntesiLH #1939AbansiDesprés · 29/06/1946
24/10/2019	**Carmeta_PLH** Ayudar a mi hermana María con las tareas de la escuela es lo que me toca como hermana mayor, pero también me hace pensar que todas estas cosas no las aprendí yo y que a coser me enseñó mi madre y no las monjas que ahora hacen de maestras. #ParèntesiLH #1939AbansiDesprés · 18/10/1946
26/10/2019	**Eugeni_PLH** ¡Parece que por fin podremos inaugurar la nueva Santa Eulália de Mérida después que la destruyeran esos rojos en la guerra! ¡La obra ha sido lenta pero qué gracil se alza la nueva y qué hermosa! #ParèntesiLH #1939AbansiDesprés · 05/01/1947 **Contingut multimèdia:** https://portalimatges.l-h.cat/fotoweb/archives/5000-Fotografies/IndexManager/AMHLAF0004176.jpg.info#.XTqsFI_gwsA.twitter
27/10/2019	**Carmeta_PLH** Ayer en las fiestas de la calle Campoamor el Enrique me pidió *de* salir y... le he dicho que no 😎. No estoy yo para esas cosas, mi familia me necesita #ParèntesiLH #1939AbansiDesprés · 06/06/1947
28/10/2019	**Carmeta_PLH** Qué boda más bonita y qué guapa y blanca iba mi hermana la mayor por el pasillo de la Iglesia 💐. Ahora se muda *donde* Can Vidalet, allí casi en Esplugas... ¡Montse, Maria y yo estamos tan tristes sin nuestra Eulalia...! #ParèntesiLH #1939AbansiDesprés · 29/09/1947
29/10/2019	**Eugeni_PLH** Ángel, mi mayor, juega a futbol y siempre vamos toda la familia a verle ganar esos partidazos. Mi parte preferida es cuando suena el himno español y todos muestran sus respetos. ¡Esto sí que es juventud! #ParèntesiLH #1939AbansiDesprés · 10/11/1947

30/10/2019	**Carmeta_PLH** He cogido a la Montserrat y nos hemos ido a ver una *cursa* ciclista al Centro de la ciudad. ¡Qué espectáculo y qué valor subirse a una de esas! #ParèntesiLH #1939AbansiDesprés · 15/04/1948
31/10/2019	**Carmeta_PLH** [FIL] Padre ha tenido un accidente en el campo y madre está encargándose de los jornaleros, del mozo que tiene que vender en el mercado, que tienen que llevar las alcachofas al tren... Suerte que la Eulalia y su marido nos echan una mano, porque es que no nos dan las manos. #ParèntesiLH #1939AbansiDesprés · 13/06/1949
01/11/2019- 03/11/2019	PIULADES DE COMIAT

Crèdits de l'exposició

Organització
Museu de l'Hospitalet
Centre d'Estudis de l'Hospitalet

Producció
Museu de l'Hospitalet

Comissaris
Cintia Alonso
Daniel Sáez

Documentació
Cintia Alonso
Agustín Castellano
Joan Camós
Manuel Domínguez
Daniel Sáez
Lidia Santacana

Correció dels textos
Àngels Amorós
Elisabeth Pavón

Cessió d'objectes, documents i imatges
Ajuntament de Barcelona, Arxiu Municipal Districte de Sant Andreu (AMDSA)
Amical de Mauthausen i altres camps i de totes les víctimes del nazisme a Espanya
Arxiu Fotogràfic de Barcelona (AFB)
Arxiu Municipal de l'Hospitalet (AMHL)
Arxiu Municipal del Prat de Llobregat (AMPLL)
Arxiu Nacional de Catalunya (ANC)
Arxiu Zerkowitz (AZ)
Centre d'Estudis de l'Hospitalet (CELH)
Centro Documental de la Memoria Histórica (CDMH)
Club de Bàsquet l'Hospitalet
Col·lecció Jordi Lliboutry, Xavier Magrinyà i Yago de Castilla
CRAI Biblioteca Pavelló de la República (Universitat de Barcelona) – (CRAI-PR-UB)
Editorial Efadós. El Papiol
Fons Francesca Moré
Fundació del Món Rural i l'Institut Ramon Muntaner. Móra la Nova
Museu Arxiu Municipal de Calella (MAMC)
Museu de l'Hospitalet (MdLH)

Disseny museogràfic
Oscar Bestué

Mobiliari i muntatge
Fusteria SAR
Equiro Equipament

Impressió mural
Gràfics Pou

Fotografia
Gabriel Cazado

Execució:
Museu de l'Hospitalet. Ajuntament de l'Hospitalet

Agraïments
Alfonso López Borgoñoz i Roser Arís.
Arxiu Municipal de l'Hospitalet

Composició de la imatge de l'exposició a càrrec de Cintia Alonso i Daniel Sáez sobre les fotografies
ANC. Fons Brangulí (fotògrafs) UC FB 05 60
AMHLAF0001005

L'exposició *Parèntesi? L'Hospitalet abans i després de la Guerra Civil Espanyola* és la contribució del Museu de l'Hospitalet a l'exposició dispersa pel territori de la **Xarxa de Museus Locals** coordinada per l'Oficina de Patrimoni de la Diputació de Barcelona.

1939, l'abans i el després. Memòria en Xarxa, exposició compartida
De l'1 d'abril de 2019 al 20 de gener de 2020
«Memòria en Xarxa» és una exposició dispersa pel territori, una aportació més a la recuperació de la memòria històrica que assenyala els museus com a dipositaris del llegat que narra els fets de l'abans i del després del 1939.

Ajuntament de L'Hospitalet
Museu de L'Hospitalet
L'Arxiu Municipal de L'Hospitalet
celh

Amb el suport de:
Generalitat de Catalunya Departament de Cultura
Diputació Barcelona
Generalitat de Catalunya
Amb el suport de la Junta d'Herències de la Generalitat de Catalunya

El Museu de l'Hospitalet forma part de la Xarxa d'Espais de Memòria de Catalunya, en conveni amb el Memorial Democràtic.

memorial democràtic

"Parèntesi?" L'Hospitalet abans i després de la Guerra Civil Espanyola / Cintia Alonso Gago; Daniel Sáez Ramírez; Centre d'Estudis de l'Hospitalet; Museu de l'Hospitalet; Agustín Castellano Bueno (coord. ed.) . - L'Hospitalet de Llobregat: Ajuntament de l'Hospitalet, 2020 .- 90 p. : fot. col. .- ISBN 978-84-09-20551-6

FE D'ERRATA

Pàgina 57

On diu:

Inauguració el novembre de 1934 de l'escola Francesc Macià, al barri de Santa Eulàlia, amb la presència del president homònim.

Ha de dir:

Inauguració el novembre de 1934 de l'escola Francesc Macià al barri de Santa Eulàlia.